Aedmer z Canterbury

Vznešenost Panny Marie

Aedmer z Canterbury (asi 1060–1126) byl benediktinským mnichem, blízkým spolupracovníkem a pak i životopiscem sv. Anselma z Canterbury (asi 1033–1109). Oba se svým způsobem zasloužili o rozšíření úcty k Neposkvrněnému početí Panny Marie v Západní církvi.

Tato knížka *De excellentia Virginis Mariae – Vznešenost Panny Marie,* podobně jako i jiné jejich spisy, byla připisována jednou Anselmovi, jindy zase Aedmerovi. Ostatně Aedmer byl Anselmovým osobním sekretářem a písařem, a tak si lehce představíme i možnost, že na textu spolupracovali. I když takové představě se zdá odporovat autorova zmínka v 6. kapitole, v níž řeší otázku, proč evangelisté mlčí o zjevení vzkříšeného Krista Panně Marii. Odvolává se přitom na „mínění jednoho moudrého muže“. Tímto „moudrým mužem“ mohl být nejspíše právě sv. Anselm, a to svědčí více v prospěch Aedmerova autorství. Samotné vysvětlení otázky zjevení vzkříšeného Pána své Matce jako i následné rozjímání o tom, jak Panna Maria nesmírně prospěla nejen celému lidstvu, ale i veškerému stvoření, mají v sobě cosi originality, neboť nám nabízejí myšlenky, se kterými se dnes setkáme jen zřídkakdy.

Aedmer je autorem i několika historických a životopisných spisů. Jeho *Historia novarum in Anglia* podrobně líčí události v Anglii v letech 1066–1122. Nahlédneme-li do sebraných spisů Anselma a Aedmera z Canterbury (Migne, Patrologia Latina 158–159), uvidíme tam i několik dalších traktátů věnovaných Matce Boží. Jsou jimi: *Kniha o panenském početí a dědičném hříchu*; *Hymny a žaltář o svaté Marii*; *Dialog blahoslavené Marie a Anselma o umučení Páně*; *Traktát o početí blahoslavené Panny Marie* a *O čtyřech ctnostech svaté Panny a její vyvýšenosti.* Mezi nimi jsem si vybral právě tuto knížku *Vznešenost Panny Marie,*[1] jejíž překlad, pořízený na podzim roku 2026, si zde dovoluji předložit.

[1] PL 159, 550 a následující.

CAPUT PRIMUM. Quod Maria excellit omnes creaturas.

Supereminentem omni quod post hominem Deum creatum est excellentiam beatae matris Dei quomodocunque et saltem lippienti oculo cordis contemplari anhelans, et, contemplando, quod inde mihi capere conceditur ad communem notitiam proferre desiderans, horreo peccatorum quibus premor enormitatem, et valde timeo ne mihi tam alta petenti mox objiciatur illud sacrae Scripturae dictum : Tollatur impius, ne videat gloriam Dei (Isa. XXVI, 10). Vere cum recogito sanctum Filium ejus, ob hoc ut peccatis hominum mederetur, factum esse filium ejus, nonnihil spei concipio quod vel parum percipiendi de sublimitate tantae matris, sciens videlicet illam magis propter peccatores quam propter justos factam esse Dei matrem. Dicit enim ipse bonus Filius ejus se non venisse vocare justos, sed peccatores (Matth. IX, 13). Apostolus quoque testatur quod Christus venerit in mundum peccatores salvos facere, quorum se fatetur primum esse (I Tim. I, 2, 15). Si igitur ipsa propter peccatores, scilicet propter me meique similes, facta est Domini mater, quomodo immanitas peccatorum meorum cogere me poterit desperare veniam eorum, cum tam ineffabile donum sit factum ex ea ob curationem eorum? At ipsa curatio ad quos efficacius progredietur, aut in quibus misericordius operabitur quam in illis a quibus tantum bonum amatur, amplectitur et veneratur.

Kapitola 1. Maria vyniká nad všemi stvořeními

Toužíc alespoň zamženým okem [svého] srdce nazírat výjimečnost blažené Matky Boží, vynikající nad každé stvoření, stvořené po Bohočlověku, a dychtíc to, co je mi z těch [věcí] dáno pochopit, rozvažováním vynést k obecné známosti, děsím se nadmíry hříchů, jimiž jsem tísněn, a velmi se obávám, aby mi, když usiluji o [věci] tak vznešené, nebyl záhy předhazován onen výrok Písma svatého: *„Ať se bezbožný vystříhá vidět slávu Boží.“* (Iz 26,10) Ale když si vzpomenu, že jeho svatý Syn se stal jejím synem, aby léčil lidské hříchy, rodí se ve mně nějaká naděje na uchopení aspoň něčeho ze vznešenosti této Matky. Vím přece, že se stala Matkou Boží více pro hříšníky než pro spravedlivé. Sám její dobrotivý Syn totiž říká, že nepřišel volat spravedlivé, ale hříšníky (Mt 9,13). Rovněž i apoštol svědčí, že Kristus přišel na tento svět zachránit hříšníky a sám vyznává, že je prvním z nich (1Tim 2,15). Jestliže tedy také ona byla učiněna Matkou Páně kvůli hříšníkům – čili kvůli mně a mně podobným – jak by mne nesmírnost mých hříchů mohla donutit zoufat si nad jejich odpuštěním? Vždyť v této [Panně nám] byl dán tak nevyslovitelný dar k jejich uzdravování? Avšak samotné uzdravování: u koho bude účinnější anebo v kom bude působit milosrdněji nežli v těch, jimiž je tak veliké dobro milováno, objímáno a ctěno? Povzbuďme tedy svou mysl, bratři moji, a usilujme, nakolik můžeme,

Excitemus ergo mentem nostram, fratres mei, et enitamur, quantum possumus, ut in celsitudinem tantae Virginis attendamus; et, quae nobis miseratio filii ejus revelare dignata fuerit, pro laude ejus proferamus, prolata ruminemus. Erit enim fortassis hoc ipsum optatae nobis causa non parva salutis, et sauciatis ex vitiorum punctionibus animis medicina salubris. Qui namque fieri potest ut ex memoria laudis ejus salus non proveniat peccatori, cujus uterus factus est via ipsi, ad sanandum peccatorem venienti Salvatori ? Quid dixi, via, cum idem uterus thalamus Dei, aula Dei, in qua habitaret, sit factus? vere etenim habitavit in eo, quoniam seipsum ipse in eo, et ex eo quod prius non erat fecit. O habitaculum mirabile! O habitare ineffabile! quem coeli coelorum, quem omnes rerum creatarum machinae capere nequeunt, virginalis uterus beatae Mariae cepit, quando eumdem ipsum de se verum et perfectum Deum et hominem in una persona concepit et generavit, via tamen ipse uterus exstitit, quia per illum Deus homo factus in mundum visibilis venit.

směřovat k vyvýšenosti této Panny a k její chvále vypovězme to slitování jejího Syna, které nám ráčila zjevit, a o tom, co bude vyřčeno, rozvažujme. To jediné bude snad nemalou příčinou [naší] spásy, po níž tolik toužíme; spasitelným lékem duším zraněným údery hříchů. Jak by se totiž mohlo stát, aby ze vzpomínky na její chválu nevzešla hříšníkovi spása? Vždyť její lůno se stalo cestou samotnému Spasiteli přicházejícímu uzdravit hříšníka. A proč jsem řekl [jen] cestou, když totéž lůno se stalo i svatební a královskou síní Boha, ve které přebýval? Skutečně totiž přebýval v tomto lůně, aby v něm a z něj sám sebe učinil tím, čím předtím nebyl. Ó, příbytku zázračný! Ó, přebývání nevyslovitelné! Toho, jehož nemohla pojmout nebesa nebes ani celý vesmír, přijalo panenské lůno blažené Marie, když jeho samotného, dokonalého Boha a [dokonalého] člověka v jedné osobě, ze sebe počalo a zrodilo. A přesto je ono lůno cestou, neboť skrze ně přišel Bůh učiněný člověkem [jako] viditelný na svět.

CAPUT II. De origine Virginis Mariae

Quamvis igitur hoc solum de sancta Virgine praedicari, quod Dei mater est, excedat omnem altitudinem quae post Deum dici vel cogitari potest, et altissimum quid habeat in hoc ad contemplandum et ruminandum mens humana quae ad eam anhelat, tamen quoniam mihi venit in cor ut de ea aliquid dicam primo de ejus

Kapitola 2. Původ Panny Marie

Už samo ohlašování, že svatá Panna je Matkou Boží, předčí každou vznešenost, která může být po Bohu řečena nebo pomyšlena, a [právě] to je pro lidskou mysl, která po ní prahne, tím nejvyšším [námětem] k rozjímání a rozvažování. Přesto však mi v srdci přišlo, abych nejprve řekl něco o jejím narození, a následně – pakliže by

origine, ac deinceps, si quid tenuitas sensus mei de ipsa quod dignitati illius existimem non adversari capere potuerit, in medium proferre libet. Adsis igitur, domina, et non mea, quae exsecror, sed tua, quae precor, merita illis digneris attendere, quae veneror. Tu quidem nosti mentem meam in hoc esse quod me omnino indignum judico de te loqui, aut quidquam scribere. Sed, quoniam insitae tuae pietatis oculo super multos mei similes scio te respexisse, aliquo, licet dignitati tuae indigno, meae devotionis obsequio vellem agere erga te, quatenus ipso consuetae misericordiae tuae oculo quandoque digneris et me respicere. Tacitis itaque illis quae ab initio omnis creaturae, usque ad sanctum filii sui adventum, de hac Virgine prophetata sunt tam per eos qui ante legem quam et per eos qui sub lege justi fuerunt, illud conjicio apud me, nativitatem ejus (quam quidem ex linea generationis humanae non nescio descendisse), magna quaedam atque miranda divinorum signorum indicia praecurrisse. Quae tamen illa fuerint, solus ipse sine scrupulo novit, qui eam sibi antequam nasceretur, in matrem elegit; quod ea re, ut autumo, et non incongrue actum credi potest, quatenus eo major veneratio fidelium circa ejus ortum existeret, quo sublimitatem tantae rei altiori secreto celari quisque perpenderet. Nec enim Ecclesia Dei inconcussae auctoritatis ducit ipsam Scripturam, quae ortum illius ab angelo praenuntiatum refert. Nam licet beatus Hieronymus, juxta alterius cujusdam Scripturae

slabost mé mysli mohla o ní pochopit cokoli, co bych považoval za neodporující její důstojnosti – rád bych to dal na známost. Pomoz mi tedy, Paní, a rač pohlížet nikoli na mé zásluhy, kterých se děsím, nýbrž na [ty] své, které si ctím. Ty zajisté víš, že ve své mysli sám sebe považuji za naprosto nehodného o tobě mluvit anebo cokoli psát. Ale protože vím, že jsi svým přívětivým okem pohlédla na mnohé mně podobné, chtěl bych nějakou poníženou službou své zbožnosti, jakkoli nehodnou tvé důstojnosti, o tobě pojednat, pokud svým milosrdným okem ráčíš někdy pohlédnout také na mne. Pomlčím tedy o tom, co bylo o této Panně prorokováno od samotného počátku veškerého stvoření až do příchodu jejího svatého Syna, jak skrze ty spravedlivé, kteří byli před zákonem, tak skrze ty, co byli pod zákonem. Sám [ovšem] usuzuji, že jejímu narození – o němž mi zajisté není neznámo, že pocházelo z linie lidského rození – předcházely jakési veliké a obdivuhodné náznaky božských znamení. Která [znamení] to ovšem byla, to bez pochybností ví pouze ten, jenž si ji ještě před jejím narozením vyvolil za svou Matku. Domnívám se [však], že se tak stalo, a není nevhodné tomu věřit, aby úcta věřících k jejímu původu byla tím větší, čím více by každý uvážil, že vznešenost tak veliké věci byla skryta v hlubším tajemství. Avšak Církev Boží nepřisuzuje nějakou velikou závažnost onomu spisu, v němž se uvádí, že jejímu narození předcházelo andělské zjevení. Vždyť sv. Jeroným, ačkoliv toto vyprávění sepsal podle

materiam, quam in adolescentia sua legisse, et cujus auctorem se fatetur ignorare, eam fecerit; dicit tamen non eo pacto se scripsisse quod scripsit, ut aliquam descriptae rei certitudinem Ecclesiis vellet inferre, sed hoc solo ut rogantibus amicis simpliciter morem gereret. Unde, quemadmodum dixi, scriptum illud in auctoritatem Ecclesia suscipere noluit, videlicet indecens esse reputans de beata matre Dei quid dubitabile in laudem ejus recitari, cum ea quae incunctanter de illa vera existunt tanta laudis materia sint referta ut, quicunque in laudando eam morari desiderat, necesse sit ut facultas ejus magnitudini et veritati succumbat. Sicut enim sola prae cunctis meriti singularis enituit, ita quidquid eam attinet, speciali quadam veritatis firmitate dignum est enitere.

látky jakéhosi spisu, o němž doznává, že ho v mládí četl, ale že ani nezná jeho autora,[2] přece [sám] říká, že to, co napsal, nenapsal z důvodu, že by chtěl církvím předložit jakousi jistotu ohledně popsané události, nýbrž jednoduše proto, aby vyhověl prosbám přátel. A proto, jak jsem řekl, nechtěl, aby tento spis byl Církví přijat jako autoritativní, protože zajisté považoval za nevhodné pronášet o Matce Boží k její chvále cokoliv pochybného. Vždyť to, co je o ní skutečně s jistotou známo, poskytuje takovou látku k chválám, že kdokoliv by toužil setrvávat v jejím chválení, je nutné, aby se jeho [vyjadřovací] prostředky podřídily její velikosti a pravdě. Jako totiž ona jediná nad všechny vyniká jedinečností zásluh, tak je také vhodné, aby se všechno, co se jí týká, skvělo jakousi jistou pevností pravdy.

CAPUT III. De annuntiatione angelica.

Nata igitur, et infantiles annos exuta, quam caste quam sancte, quam Deo digne vitam instituerit, et institutam egerit, quis vel cogitatu, non dico dictu, queat conjectare? Nulli denique dubium castissimum corpus et sanctissimam animam ejus funditus ab omni fuisse macula peccati, jugi angelorum custodia protectam, utpote aulam, quam suus et omnium creator Deus corporaliter inhabitaturus, et ex qua hominem in suae personae unitatem ineffabili fuerat operatione

Kapitola 3. Andělovo zvěstování

Když se tedy narodila a zanechala za sebou věk nemluvněte, jak [asi] čistě, jak svatě a jak bohulibě uspořádala a vedla svůj život! Kdo [to] dokáže, byť jen myšlenkou, neřkuli slovy, vystihnout? Nikdo ostatně nepochybuje, že její tělo bylo [tím] nejčistším a duše [tou] nejsvětější, naprosto bez jakékoli skvrny hříchu; že byla ochraňována neustálou andělskou stráží, jakožto [knížecí] síň, kterou se chystal tělesně obývat Bůh, Stvořitel její i všech, jenž z ní [také]

[2] Není jasné, o jakém spisu sv. Jeronýma zde Aedmer mluví. Dnes je ale dobře známo Evangelium o Narození Panny Marie, které podává zprávu o zjevení anděla jejím rodičům Jáchymovi a Anně a jejich následném setkání u jeruzalémské Zlaté brány, po kterém došlo k početí Bohorodičky. Je to samozřejmě spis apokryfní, ale přesto se těší poměrně velké vážnosti. Viz POKORNÝ, Petr a DUS, Jan Amos, ed. *Novozákonní apokryfy I: Neznámá evangelia*. 2. vyd. Praha: Vyšehrad, 2006. Krystal, sv. 1. ISBN 80-7021-839-8.

sumpturus. Et quid mirum? Nam et inter homines usus obtinuit (si tamen a coelestibus ad terrena potest esse comparatio ulla) ut, cum praeponens aliquis et persona dives aliquo vadit hospitaturus clientes percurrant ut locum muniant, mundent, ornent et custodiant quo venienti domino suo aptus ad inhabitandum et congruus fiat. Quod si talis apparatus fit pro adventu terreni hominis et momentaneae potestatis, qualis apparatus omnis boni putamus fiebat pro adventu coelestis Regis et aeterni in corde sacratissimae Virginis, quae illum non solum erat in semet transitive hospitatura, sed etiam ex substantia sua factum hominem paritura? Siquidem ubi venit plenitudo temporis (Gal. IV, 4), quod suo adventui ipse Deus ante tempora praedestinavit, misit angelum Gabrielem, unum de primis principibus regni sui, nuntiare tibi, O beatissima feminarum, instare salutem generis humani, et se eamdem salutem operaturum, et ex te castissima, per Spiritus sancti operationem, verum hominem nasciturum. Audis, domina, quae feruntur, et ad rem omni saeculo inauditam paves et miraris. Nulla tamen incredulitate moveris; verum indubitanter tenes apud te omnimodis impossibile fore non fieri quod angelus dixit futurum esse. Credidit ergo et certissime intellexit Deum tam bonum, tam pium, tam omnis misericordiae visceribus plenum ut ad terras de coelesti sede descendere, et homo factus, per indebitam sibi mortem, genus

nevýslovným působením chtěl přijmout člověka do jednoty své osoby.[3] A co je [na tom] divného? Vždyť také u lidí je zvykem – jestliže tedy může být učiněno nějaké srovnání věcí nebeských s pozemskými –, že když někdo významný nebo nějaká bohatá osoba někam cestuje a chce se zde ubytovat, jedou napřed členové doprovodu, aby místo zajistili, očistili, ozdobili a postarali se, aby bylo pro jejich pána přichystané a vhodné k přebývání. Jestliže se [tedy] takové přípravy činí kvůli příchodu pozemského člověka a dočasné vlády, jaká [asi] příprava každého dobra se konala kvůli příchodu nebeského a věčného Krále v srdci Nejsvětější Panny? Vždyť ona ho měla nejen hostit sama v sobě, ale také ho, z její [vlastní] podstaty učiněného člověkem, měla [sama] porodit. Když tedy *„přišla plnost času“* (Gal 4,4), který pro svůj příchod sám Pán před [počátkem] časů určil, poslal anděla Gabriela, jednoho z prvních knížat svého království, aby zvěstoval tobě, ó nejblaženější z žen, že se [již] blíží spása lidského rodu a že on sám tuto spásu uskuteční [tak, že] se působením Ducha svatého narodí [jako] pravý člověk, [a to] z tebe, ó Nejčistější. Slyšíš, Paní, slova, která jsou pronášena, děsíš se a žasneš z věci, jaká od věku nebyla slýchána. Nejsi však rozkolísána žádnou nevěrou a ve svém nitru bez pochybování považuješ za nemožné, aby se nestalo to, o čem anděl řekl, že se to stane. Uvěřila tedy a nejpevněji pochopila, že Bůh je tak dobrý, tak laskavý, tak plný každého milosrdenství, že chce

[3] Touto „jednotou osoby“ se zde myslí tzv. hypostatická unie, což je ústřední christologický pojem, vystihující způsob spojení dvou přirozeností, božské a lidské, v jediné osobě Kristově.

humanum a perpetua vellet morte qua tenebatur eripere. Respondens ergo nuntio ait : Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum (Luc. I, 38). O fides Deo accepta! O humilitas grata! O obedientia omni sacrificio jucundius Deo oblata! Quid ergo quod venientis Dei oculos offenderet in illa poterat residere, in qua tantarum virtutum insignia veniens invenit redolere? Certe sola fide Abraham fertur Deo placuisse; et hoc solum quia Deo credidit ad justitiam illi reputatum fuisse (Gal. III, 6). Super humiles autem et quietos, ac verba sua trementes (Isai. LXVI, 2). Spiritum suum requiescere, et obedientiam se prae sacrificiis malle asserit Deus (I Reg. XV, 22). Cum igitur in his quae tantopere Deo placent sancta virgo Maria tam excellenter illi placuit, ut nequaquam crediderim ipsam ulla ratione excellentius placere potuisse, nimirum tenemus fide, ab omni, si quid adhuc in illa originalis sive actualis peccati supererat, ita mundatum cor illius ut vere super eam Spiritus Dei, scilicet super humilem et quietam et trementem verba sua totus requiesceret, ipsam voluntati Dominicae castissimo ac simplici corde obedientem omni holocausto suavius acceptaret, virtuteque Altissimi obumbratam, Filium Dei ex illa incorporaret. Hic se suberigat intentio mentis humanae, et, pro posse, paucis intendat quanti penderit omnipotens Deus

z nebeského trůnu sestoupit na zem a – učiněn člověkem – svou smrtí, kterou si nezasloužil, vysvobodit lidský rod od ustavičné smrti, kterou byl držen. V odpověď poslovi tedy říká: *„Hle, služebnice Páně, staň se mi podle tvého slova.“* (Lk 1,38) Ó, víro Bohu příjemná! Ó, poníženosti líbezná! Ó, poslušnosti přinesená jako ta nejlepší oběť Bohu! Jak by tedy v ní mohlo zůstávat ještě něco, co by urazilo oči přicházejícího Boha? Je zajisté řečeno, že Abrahám se pouhou vírou zalíbil Bohu a že jenom to samotné, že Bohu uvěřil, mu bylo započítáno za spravedlnost (Gal 3,6). Bůh však prohlašuje, že jeho Duch spočine na ponížených a pokojných a na těch, kdo se bojí jeho slov (Iz 66,2), a že chce raději poslušnost než oběti (1Sam 15,22). Jestliže se tedy svatá Panna tak jedinečně zalíbila Bohu [právě] v těch věcech, které jsou Bohu tak příjemné, že nijak neuvěřím, že [by] se mu jakkoliv mohla zalíbit ještě více, není nic podivného na naší víře, že – jestliže by v ní ještě přetrvávalo něco z dědičného nebo osobního hříchu – bylo její srdce od toho všeho očištěno tak, že na ní, ponížené a tiché a mající bázeň před slovem Božím, skutečně v plnosti spočíval Duch Boží; a že ji, která byla vůli Páně poslušná s nejčistším a prostým srdcem, přijímal raději než všechny oběti, [a právě proto] se z ní, zastíněné mocí Nejvyššího, vtělil Syn Boží.[4] Zde ať se

[4] Dogma o Neposkvrněném početí Panny Marie bylo vyhlášeno až papežem Piem IX. 8. prosince 1854. Víra, že Panna Maria byla neposkvrněná a prostá každého i sebemenšího hříchu, byla v Církvi od počátku. Nebylo ale jasné, v kterém okamžiku byla očištěna od skvrny dědičného hříchu. V době vzniku tohoto textu se na Západě právě o této otázce začínaly vést diskuse a Aedmer ve svém *Traktátu o početí blahoslavené Panny Marie* jako první zformuloval myšlenku, že k tomu mohlo dojít v samotném okamžiku jejího početí. Z toho pak plyne, že Neposkvrněná Panna nebyla skutečně nikdy žádnou skvrnou hříchu dotčena. Tento výklad byl však zatím spíše jeho „hypotézou“, a proto se také zde vyjadřuje tak opatrně.

merita hujus beatissimae Virginis. Intendat, inquam, et contempletur, videat et admiretur unum Filium sibi consubstantialem, coaeternum, coomnipotentem, ex sua natura sine initio Deus Pater genuit, et per eum omnes creaturas visibiles et invisibiles ex nihilo fecit. Hunc igitur sibi tam unicum quam dilectissimum, et in omnibus omnino aequalem, non passus est remanere solummodo suum, sed eumdem ipsum voluit in rei veritate esse beatae Mariae unicum, et dilectissimum, et naturalem filium, nec ita ut duo essent, unus videlicet Filius Dei, alius filius Mariae, sed idem ipse qui Filius Dei, in una persona esset filius Mariae, et qui filius Mariae, unus et idem esset in una persona Filius Dei. Quis haec audiens non obstupescat et quod Deus tale quid velle potuerit, non ultra omne quod dici potest admirabile ducat? Puella de propagine Adam nata, de peccatrice progenie orta, subito versa vice maledictionis Evae benedicta praedicatur super omnes mulieres, et concipit, et parturit, et parit hominem Deum, omnes praevaricationes ab Adae filiis propulsaturum, eosque in coelesti regno suo sibi cohaeredes constituturum.

vzpruží pozornost lidské mysli a seč může ať si trošku všimne, jak velice cenil všemohoucí Bůh zásluhy této nejblaženější Panny. Ať si povšimne, říkám, a rozvažuje, vidí a obdivuje, že Bůh Otec ze své přirozenosti bez počátku zrodil jednoho Syna, sobě soupodstatného, spoluvěčného a spoluvšemohoucího, a skrze něho učinil z ničeho všechna stvoření viditelná i neviditelná. [Bůh ale] nestrpěl, aby tento jeho jediný, nejmilovanější a ve všem mu naprosto rovný zůstal pouze jeho, nýbrž chtěl, aby právě on byl zcela pravdivě také pro blahoslavenou Marii jediným, nejmilovanějším a přirozeným synem; a to ne tak, že by byli dva, jeden Syn Boží a druhý syn Mariin, nýbrž jeden a tentýž, jenž je Synem Božím, aby byl v jedné osobě [také] synem Mariiným; a ten, jenž je synem Mariiným, aby byl jeden a tentýž v jedné osobě také Synem Božím. Kdo když toto slyší, neustrne a nebude to, že Bůh něco takového mohl chtít, pokládat za věc obdivuhodnou, nad níž se nic [většího] ani nedá vyslovit? Dívka narozená z potomstva Adamova, vzešlá z hříšného pokolení, je náhle namísto Evina zlořečení hlásána [jako] požehnaná nad všechny ženy; počíná, pracuje k porodu a rodí člověka-Boha, jenž se chystá Adamovy syny zbavit všech provinění a postavit je jako své spoludědice v nebeském království.

CAPUT IV. De amore Virginis ad filium.

Quam mirabilis itaque et ineffabilis amoris affectus considerari queat inter hunc talem tantae matris filium, et hanc talem tanti filii

Kapitola 4. Láska Panny k Synu

Jak obdivuhodný a nevýslovný cit lásky může tedy být pozorován mezi tímto tak velikým synem takové matky a touto tak velikou matkou

matrem, perpendant hi saltem quoquo modo qui unico dilectionis fervore sese altrinsecus amant, mater scilicet filium et filius matrem Perpendat, inquam, aliqua bona mater quo affectu teneatur erga unicum et bonum filium, et bonus filius simili modo perpendat qua pietate moveatur erga bonam ac dulcissimam suam matrem, et aliquatenus tentent, si quomodo in se conjectare valeant, amorem hujus bonae matris erga vere bonum et unicum filium suum, et istius boni filii erga vere bonam et dulcissimam matrem suam. Et quidem omnes homines ex conjunctione duarum personarum, hoc est, maris et feminae procreantur, et amorem suum utrique personae, id est patri et matri naturaliter debent qui sic generantur, ipsisque nihilominus suum parentes ambo, qui eos genuerunt. Cum autem amorem, quem pater et mater singuli debent filio suo, debet haec felicissima matrum sola filio suo, amorem etiam, quem debet, quilibet filius simul suo patri et matri, ille filius vere Virginis debet suae soli matri. Nam sicut alii filii nascuntur ex patre et matre, ita filius ejus natus est ex ea sola matre. Excedit itaque omnes amores parentum in filios, aut filiorum in parentes amor istius matris in filium suum et istius filii in matrem suam. Et haec quidem ita se habent, juxta rationem filiationis quae facta probatur extra legem humanae procreationis. Alio quoque modo si placet, amorem hujus filii et hujus matris perscrutemur, et, quantum inde nobis concessum fuerit, prout possumus, speculemur. Certe quae generat virgo est temporaliter nata;

takového syna! Ať to alespoň nějakým způsobem uváží ti, kteří se navzájem milují žárem jedinečné lásky, rozumí se matka syna a syn matku. Ať [tedy] uváží, jak říkám, nějaká dobrá matka, jakým [jen] je uchvácena citem vůči jedinému a dobrému synovi a [tento] dobrý syn ať podobně uváží, jakou je pohnut přívětivostí vůči své dobré a nejsladší matce. A ať do nějaké míry sledují, jestli si mohou nějak představit lásku této dobré matky vůči svému vpravdě dobrému a jedinému synu a [lásku] tohoto dobrého syna vůči své skutečně dobré a nejsladší matce. A zajisté, všichni lidé se rodí ze spojení dvou osob, muže a ženy, a ti, kteří se takto rodí, dluží [pak] svou lásku oběma [těmto] osobám, to jest otci i matce, a také jim samotným [dluží svou lásku] oba rodiče, kteří je zrodili. Jenomže [zde, tu] lásku, kterou každý otec a matka dluží svému dítěti, dluží tato nejšťastnější z matek svému synu sama; a také [tu] lásku, kterou každý syn dluží zároveň svému otci i matce, onen syn pravé panny dluží jedině samotné své matce. Vždyť jako se jiné děti rodí z otce a matky, tak se její syn narodil pouze ze samotné matky. Láska téhle matky k svému synu a tohohle syna k své matce tedy převyšuje všechny lásky rodičů vůči dětem i dětí vůči rodičům. A tyto věci se zajisté děly podle řádu synovství, o němž je [ovšem] dosvědčeno, že nastalo mimo zákon lidského plození. Chcete-li [pak], prozkoumejme – nakolik nám to bude dovoleno a nakolik zmůžeme – lásku tohoto syna a této matky také jiným způsobem. Panna, jež rodí, je zajisté

qui generatus Deus est per quem omnia tempora sunt, et ipsamet virgo creata. Ostendit ergo ipse primus amorem, quem habebat erga Virginem, et amorem, quo nullum putamus esse majorem; matrem suam fecit illam, et virginitatem illi non ademit. Et quidem haec duo ipsa jucundius amabat, scilicet virginitatem et fecunditatem; virginitatem, quia hanc placere Deo per omnia intelligebat; fecunditatem, quia sine hac maledictum legis, quae adhuc carnaliter custodiebatur, incurrere metuebat. Vicit tamen amor in ea servandae virginitatis, et exclusit ab ea timorem incurrendae maledictionis. Virgo itaque tenera et delicata, regali stirpe progenita, et speciosissima totam intentionem suam, totum amorem suum, totum studium suum ad hoc intendit ut corpus et animam suam Deo virginitate perpetua consecraret. Sciebat enim quod quanto sanctius eam conservaret, tanto sublimius ei qui omnium castissimus, imo qui ipsa castitas est, appropinquaret. Amplectendo igitur quod acceptabilius esse cognovit Domino legis, speravit et credidit se plene evasuram maledictum datae legis, reputans secum illum tantae bonitatis et tantae sapientiae ut, dum se nullatenus, juxta conscientiam suam, melius scire aut posse facere quam faciebat adverteret, certum consilium, ne quid peccati in istis subiret, inveniret; nec decepta est. Quis enim speravit in Domino, et derelictus est ab eo? (Psal. XXX, 2.) Denique ubi tam sanctam intentionem ejus, tam castum propositum ejus, tam firmam fidem; constantem spem, et

zrozena v čase; ten [ovšem], jenž se narodil, je Bůh, skrze něhož byly učiněny věky, a [v němž byla] stvořena i sama [tato] Panna. On první tedy ukazuje lásku, kterou měl k Panně, a to lásku, nad níž, jak soudíme, není žádné větší. Učinil ji svou matkou, ale neodejmul jí její panenství. A ona sama zajisté tyto dvě věci nejlíbezněji milovala, totiž panenství a plodnost. Panenství, protože rozuměla, že ono se Bohu líbí nadevše; plodnost, protože bez ní se obávala, že na ni přijde zlořečení Zákona, který byl dosud zachováván tělesně. Přece však láska k zachování panenství v ní zvítězila a zbavila ji strachu z hrozícího zlořečení. Panna tedy jemná, útlá a překrásná, zrozena z královského potomstva, upřela veškerý svůj zájem, veškerou svou lásku a každou svoji snahu na to, aby své tělo i duši zasvětila Bohu v ustavičném panenství. Věděla totiž, že čím svatěji ho bude zachovávat, tím výše se přiblíží tomu, jenž je ze všech nejčistší, ba jenž je čistota sama. A tak doufala a uvěřila, že obejmutím toho, o čem poznala, že je to Bohu Zákona příjemnější, zcela unikne zlořečení Zákona, který byl dán [Izraeli]. Ve svém srdci totiž usuzovala, že on je tak dobrý a moudrý, že jelikož vidí, že ona podle svého svědomí žádným způsobem nemůže či neumí konat lépe, než jak konala, nachází v tom [její] zřejmý úmysl vyhnout se každému hříchu. A nebyla zahanbena: *„Kdo totiž doufal v Hospodina a byl od něho opuštěn?“* (Ž 30,2) Ostatně když viděl její tak svatý úmysl, tak čisté předsevzetí, tak pevnou víru, vytrvalou naději a neutuchající lásku, konal vůči ní s takovou

indeficientem vidit charitatem ejus, eo misericordiae suae intuitu egit circa illam, ut nec sanctitas intentionis ejus frustraretur, nec castitas propositi ejus violaretur, ne aut firmitas fidei infirmata a spei constantia titubaret, aut charitatis in ea plenitudo deficeret. Dedit ergo illi ut et virgo, quod magis optabat, permaneret, et, ut nemo illam a maledicto legis libertinam dubitaret, fecunda fieret. Et unde fecunda? Fecunda Spiritu sancto, qui omnia fecundat, omnia vivificat, omnia nutrit; fecunda, inquam, illo, sine quo omnis fecunditas in sterilitatem vertitur, et igni consumenda succiditur. Et revera dignum fuit ut, eo in Virginem superveniente, illa fecundaretur, quae paritura erat Deum per quem totus mundus salvaretur. Quid ergo hic dicemus? Estne, putatis, ulla mens hominis, quae modum hujus dilectionis, quam Deus ad hanc Virginem habuit, queat penetrare, quando et illi, quod charius amabat, sic integre servavit, ac eam tam digne et caste fecundatam, sui ipsius matrem fecit. Potestne, quaeso, ullus hominum aut angelorum istius amoris immensitati, aut dignitati honoris illius quidquam vel cogitatu percipere comparabile? Erigite, obsecro, fratres mei, erigite aciem mentis vestrae ad contemplandum tam miram divinae dignationis operationem, tam ineffabilem et stupendam omni saeculo hujus mulieris gratiam et exaltationem. Et tu, O beatissima feminarum, in quam fluxit tam copiosa et supereminens gratia omnia gratiarum, quid animi, quaeso, gerebas ad eum, qui tibi

pozorností svého milosrdenství, aby ani svatost jejího úmyslu nebyla zmarněna, ani čistota jejího předsevzetí narušena, ani pevnost její víry oslabena, a ani stálost naděje se nezakolísala, ani láska v této plnosti neubývala. Dal jí tedy, aby zůstala i pannou, jak si to více přála, a aby nikdo nepochyboval, že je osvobozena od zlořečení Zákona, stala se i plodnou. A odkud tedy pocházela její plodnost? Z Ducha svatého, který všechno zúrodňuje, všechno oživuje, všechno živí; stala se plodnou, jak říkám, skrze toho, bez něhož se každá plodnost obrací v neplodnost a rozpaluje se k strávení ohněm. A zajisté bylo vhodné, aby když tento [Duch svatý] na Pannu sestoupil, stala se plodnou ta, která měla porodit Boha, skrze nějž je zachraňován celý svět. Co tedy zde řekneme? Domníváte se snad, že existuje nějaká lidská mysl, která dokáže proniknout míru oné lásky, jež měl Bůh k této Panně, když tu, kterou ze všech nejvíce miloval, zároveň zachoval v naprosté neporušenosti, a také ji, tolik důstojně a čistě oplodněnou, učinil matkou svého vlastního [Syna]? Může snad, prosím, někdo z lidí anebo andělů alespoň myšlenkou uchopit něco porovnatelného s nesmírností této lásky anebo s důstojností jí [prokázané] pocty? Napřimte prosím, bratři moji, napřimte ostrost svého úsudku k rozvažování tolik obdivuhodného působení Božské hodnosti a tolik nevýslovné a pro každý věk úchvatné milosti a vyvýšení této Ženy všech věků. A ty, ó nejblaženější z žen, v niž plynula tak hojná a překypující milost všech milostí — jaké [asi]

haec magna fecit, unde, sicut ipsa dixisti, jam ab omni generatione beata dici meruisti? (Luc. I, 48.) Vere magnificavit anima tua Dominum; et spiritus tuus exsultavit in Deo salutari tuo (ibid. 46, 47). O salutare mirabile! quod non solum, domina, te inaestimabili salute sublimavit, sed et totum mundum, peccatorum vulneribus putridum, ex te prodiens mira dispensatione sanavit. Verum, dum illum, qui sibi haec miranda fecit, parvulum inter manus suas versari, et ad ubera sua pendere atque ad parvas parvi corporis laesiones parvulorum more vagire conspiceret, quo, precor, affectu piissimus ejus animus movebatur, quove studio ad occurrendum cunctis, quae incommoda illi fore timebat, parabatur castissimum corpus ejus. Deus Fili hujus felicissimae matris, qui es virtus et vera sapientia summi Patris, oramus te quatenus ipsa misericordia, qua factus es homo pro nobis, insinuare digneris cordibus nostris que animo, qua cogitatione tenebatur haec dulcissima tua mater cum te, inquam, talem ac tantillum in brachiis suis exsultans et laeta teneret, cum tibi ut infantulo gestienti dulcibus osculis atque frequentibus congauderet, cum te lacrymantem super genua sua quibus poterat modulis consolaretur, cum denique aliis et aliis studiis, ad quae ipsam materna pietas informabat, tibi pro qualitatum vicissitudinibus sedula blandiretur? Doce, inquam, nos ve paululum mente percipere affectum ipsum quo replebatur cor illius, ut, si eum peccatorum nostrorum squaloribus obruti, quantus fuerit

nadšení jsi měla vůči tomu, jenž ti *„učinil tyto veliké věci“,* pro něž, jak jsi sama řekla, jsi si zasloužila být blahoslavena každým pokolením? (Lk 1,48) Vpravdě tvá duše velebila Pána a duch tvůj zajásal v Bohu, tvém spasiteli (v. 46-47). Ó, [jaký] spasitelný div! Vždyť ten, který z tebe vzešel, nejenže tebe, ó Paní, vyvýšil neocenitelnou spásou, ale také [svým] obdivuhodným úradkem uzdravil celý svět, poskvrněný ranami hříchů. Vskutku, když hleděla na toho, který jí učinil tyto obdivuhodné věci, jak se jako maličký pohybuje na jejích rukou, visí u jejích prsou, a jako dítě pláče pro maličké nepříjemnosti svého malého tělíčka, jakým asi citem byl její nejzbožnější duch pohnut? Anebo s jakou pozorností bylo její nejčistší tělo připraveno zabránit všemu, o čem se obávala, že mu to bude nepříjemné? [Ó,] Bože, synu této nejšťastnější matky, jenž jsi moc a pravá moudrost nejvyššího Otce, prosíme tě, abys právě s tím milosrdenstvím, v němž jsi se stal člověkem, ráčil do našich srdcí vložit [vědomí toho], jakým zanícením a jakými myšlenkami byla [asi] zaujata tato tvá nejsladší matka, když tě tak maličkého, jásajíc a plesajíc, svými pažemi držela, když se tebou, děťátkem, těšila sladkými a nesčetnými polibky, když tě plačícího na svých kolenou s nejrozličnější vynalézavostí potěšovala, a když konečně ti lahodila dalšími a dalšími pozornostmi, kterým ji naučila mateřská něha. Nauč nás, prosím, aspoň trošku myslí pojmout ten cit, kterým se naplňovalo její srdce – a jestliže si ho, zavaleni špínou našich hříchů,

plene non meremur contingere, saltem pauca de illo intelligendo mereamur in nostris aerumnis aliquatenus respirare; nec putetur ab aliquo contemnendum vel parum quid sentire quemlibet in se de affectu istius matris in filium suum. Nullo siquidem modo crediderim quod is qui ad eum intelligendum provehi meruerit ab amoris ipsius dulcedine extraneus usquequaque existere possit. Qui autem in dilectionis suavitatem transit, nullo pacto diffidendum quin et in retributionis ejus participium transiturus sit. Quam vero retributionem sui amoris sit adepta tota Christianitas novit, quae illam super omnes coelos exaltatam et angelicis choris praelatam certissime credit. Eia, fratres, quantum possumus, enitamur aliquo modo affectum istius tam bonae matris agnoscere, et in nobis saltem rei magnitudini succumbendo degustare, quo ipsius meritis adjuti, et dilectionis ejus suavitate recreari et aliqua futurae consolationis mereamur remuneratione sublimari. Quicunque igitur aliquem sincero et dulci dilectionis affectu diligit eique omnia commoda et jucunda ei succedere cupit illius incommodis, si quae acciderint, moestus ingemit, volvat et revolvat hunc suum affectum apud se, et cogitet quid sibi esset, si adhuc numero, quem fingere libet, multiplicatus in se idem affectus major existeret. Quod cum fecerit, et hunc suum amorem, quantumcunque in intellectu suo magnificatum, amori istius piissimae dominae matris in Deum Filium suum aliquatenus comparari posse putaverit, nescio utrum audiendus in hac sua

nezasloužíme plně obsáhnout, takový, jakým [opravdu] byl – [dopřej nám], abychom si v našich trampotách zasloužili se ho porozuměním alespoň maličko nadechnout. A ať není nikým považováno za opovrženíhodné cítit v sobě něco málo z citu této matky k svému synu. Žádným způsobem zajisté neuvěřím, že ten, kdo si zasloužil být povznesen k jeho porozumění, může potom zůstat netečným k sladkosti jeho lásky. Kdo však přešel ke sladkosti lásky, o tom není důvod pochybovat, že má dospět i k účasti na její odměně. A jakou odplatu za svou lásku obdržela, to [dobře] ví celé křesťanstvo, které nejjistěji věří, že byla vyvýšena nad všechna nebesa a postavena nad všechny andělské chóry. A proto, bratři, usilujme, jak [jen] můžeme, nějakým způsobem poznat cit této tolik dobré matky a sami, tím že se poddáme velikosti věci a [budeme] občerstveni sladkostí její lásky, aspoň [nějak] okusit, k jaké odměně budoucí útěchy si s pomocí jejích zásluh zasloužíme být pozdvihnuti. Kdokoli tedy někoho miluje upřímným a sladkým citem lásky, touží jeho nepříjemnostem přispět [na pomoc] příjemnými a krásnými [věcmi], a jestliže se něco přihodí, smutný zapláče a znovu a znovu u sebe tento cit rozvažuje a přemýšlí, jaké by to bylo, kdyby se tento cit stal ještě větším v míře, kterou mu lahodí si představovat. Ale když to učiní, a bude se domnívat, že může tuto svou lásku, jakkoliv ve svém rozumu zvelebenou, do nějaké míry přirovnávat k lásce této nejdobrotivější Paní a Matky k svému Bohu a Synu, nevím, zda je

aestimatione sit. Nec mirum, ipse enim Spiritus Dei, ipse amor omnipotentis Patris et Filii, ipse per quem et in quo amatur omne quod bene amatur, ipse, inquam, corporaliter, ut ita dixerim, venit in eam, singularique gratia prae omnibus quae creata sunt, sive in coelo sive in terra, requievit in ea, et reginam ac imperatricem coeli, et terrae et omnium quae in eis sunt fecit eam et alicui, bono ad tempus affectu debriato, in animum cadet se quidquam amoris habere, quod illis amoris queat comparabile aestimari, quem haec beatissima matrum ad id ipsum habebat a quo se tam ineffabili dignitate sublimatam intelligebat. Superat ergo omnes omnium rerum creatarum amores et dulcedines magnitudo amoris istius Virginis in filium suum, et dulcedinis immensitas qua exsultabat et liquefiebat anima ejus in eumdem Dominum Deum suum. Itaque cui saltem ita concessum fuerit saepe dulci studio posse cogitare de illa, magnum promerendae salutis indicium esse conjecto. Sed quid dicam? si tantus fuit amor ejus erga hunc dilectissimum filium suum, quo vel quali gaudio replebatur tota substantia ejus, quando eum, quem tantopere diligebat, quem Creatorem ac Dominatorem omnium rerum esse sciebat, secum degentem, secum edentem, se quaecunque nosse volebat dulci affatu docentem haberet, quis capiet?

vhodné, aby byl při tomto svém přirovnávání [někým] slyšen. A není divu, vždyť sám Duch Boží, sama Láska všemohoucího Otce i Syna, sám [ten], skrze něhož a v němž je milováno všechno, co je dobře milováno, sám [on], jak říkám, přišel – abych tak řekl – tělesně do ní, a odpočinul v ní s jedinečnou milostí, přede všemi [věcmi i osobami], které jsou stvořeny, ať v nebi nebo na zemi, a učinil jí Královnou a Vládkyní nebe i země a všeho, co je v nich. A [nyní] někomu, dočasně opojenému ušlechtilým citem, přijde na rozum, že [snad] v sobě má něco [z té] lásky, a že to může být porovnatelné s onou láskou, kterou měla tato nejblaženější z matek k tomu, jímž, jak rozuměla, byla vyvýšena tak nevýslovnou důstojností. Tedy velikost lásky této Panny k svému Synu a nesmírnost sladkosti, kterou její duše jásala a rozplývala se k témuž [svému] Pánu a Bohu překonává všechny lásky a sladkosti ke každému stvoření. A proto, komu bude dáno alespoň [tolik], aby o ní mohl s líbezným zaujetím často rozmýšlet, o tom usuzuji, že jde o velmi nadějné znamení jeho spásy. Co ale mám říci, když její láska k tomuto jejímu nejmilovanějšímu Synu byla tak [nesmírná]? Jakou a jak [nevypravitelnou] radostí byla naplňována celá její bytost, když toho, kterého tak velice milovala, a o němž věděla, že je Stvořitelem a Pánem všech věcí, měla dlícího u sebe, s ní stolujícího a s líbezným citem ji učícího, cokoli [jen] chtěla znát? Kdo [jen] to pochopí?

CAPUT V. De compassione beatae Mariae pro filio crucifixo.

Tanta dilectione, tanta exsultatione ex praesentia illius et conversatione jucundata, perpendat qui potest, quibus doloribus, quibus gemitibus, quibus suspiriis cruciabatur, quando eum a se crudelium manibus avelli, quando ad condemnandum tradi, quando ad subeundam mortem judicio judicis iniqui tribunali conspiceret sisti. Forte tamen inter haec ei poterat esse, ut more loquar humano, aliqua spei consolatio de evasione illius, dum sententiam mortis ejus pendere audiret sub altercatione praesidis ipsum liberare quaerentis, et Judaeorum pessimae plebis, ne liberaretur, regnum Caesaris contra praesidem appellantis. Verum ubi, prolata certa sententia mortis illius, omnis eam spes evadendi desereret eumque crucem, in qua suspendi debebat, humeris ad locum suae passionis subvehere gemebunda conspiceret, estne, precor, aliquis, qui queat percipere qualitatem pectoris ejus? Adjectus est his doloribus ejus, dolor alius: Petrus et alii discipuli, ab eo de nihilo in apostolatum electi, et jam in tantae celsitudinem virtutis, ut etiam daemonibus imperarent, erecti, nec non secretorum illius conscii et familiares in cunctis effecti, instante hora traditionis ejus fugam ineunt et eum pro quo se mortem paulo ante subituros promiserant, obliti tantorum bonorum sponsionisque suae, solum ipsa considerante relinquunt. Unde ipsum, ad passionem omnibus amicis destitutum tendentem, hac voce

Kapitola 5. Spoluutrpení blahoslavené Panny s ukřižovaným Synem

Když [tedy] byla oblažena takovým jásáním z jeho přítomnosti a přebývání [s ní], ať uváží, kdo [jen] může, jakými bolestmi, jakými nářky, jakými [asi] vzdechy se [Panna Maria] mučila, když [potom] hleděla, jak je jí rukama ukrutníků odňat, jak je veden k odsouzení a jak stojí před tribunálem zločinného soudce, aby podstoupil smrt. Snad mohla mít – abych mluvil podle lidského obyčeje – jakousi útěchu z naděje na jeho vyváznutí, dokud slyšela, že rozsudek o jeho smrti ještě záleží na sporu místodržitele, který se ho snažil osvobodit, s nejhorším židovským lidem, který se [ve snaze], aby [Kristus] nebyl osvobozen, odvolával proti místodržiteli [Pilátovi] na císaře. Najde se však někdo, kdo dokáže pochopit stav jejího nitra, když už byl rozsudek smrti vynesen a každá naděje na vyváznutí ji opouštěla a s nářkem pohlížela, jak bere na ramena kříž, na kterém má být pověšen, [a nese] ho na místo svého umučení? A k těmto jejím bolestem byla přidána bolest další: Petr a ostatní učedníci – kteří jím byli od ničeho vyvoleni k apoštolátu a pozdvihnuti k vysokosti takové síly, že i rozkazovali démonům, a byli i zasvěceni do jeho tajemství a učiněni mu ve všem blízkými – jakmile nastala hodina, kdy byl vydán, dali se na útěk, a toho, za nějž chvíli předtím slibovali podstoupit smrt, zapomenuvše na tolikerá dobrodiní i na své sliby, zanechali před jejími zraky samotného. Proto ho, všemi přáteli opuštěného, plačíc, následovala s těmito slovy:

sequebatur gemens: Vadis propitiator ad immolandum pro omnibus; non tibi occurrit Petrus qui dixit : Pro te moriar (Matth. XXVI, 35); reliquit te Thomas qui ait : Eamus, et moriamur cum eo omnes (Joan, XI, 16), et nullus ex his, nisi tu solus duceris, qui me castam conservasti, filius meus et Deus meus. Verum haec verba, ex magnae pietatis fonte producta, ita paucis ad hoc memorasse sufficiat, ut ea oculus pietatis attendens, dum tantae matris gemebundus affectibus compatitur, pii amoris illius fructu remunerari aliquando mereatur. Sed, cum ad ipsam ejus passionem ventum fuisset, et ipse cruci affixus hinc ipsam matrem suam, hinc discipulum, quem diligebat, prope astantes intuitus esset, ne matrem penitus orbatam relinqueret, ei praesentem discipulum suo loco in filium subrogavit : Mulier, inquit, ecce filius tuus (Joan. XIX, 26). O commutatio! pro aeterno et incommutabili Deo purum et corruptibilem hominem, pro naturali et unico filio servum accepit in filium. O domina, qui, precor, cogitatus in te sibi succedebant, cum tam inaestimabilem commutationem ab ipso, quem super omnia diligebas, tibi fieri audiebas? Vere pertransivit animam tuam gladius doloris, qui tibi amarior exstitit omnibus doloribus cujusvis passionis corporeae; quidquid enim crudelitatis inflictum est corporibus martyrum leve fuit, aut potius nihil, comparatione ipsius tuae passionis, quae nimirum sua immensitate transfixit cuncta penetralia tui benignissimi cordis. Et utique, pia domina, non crediderim te potuisse ullo pacto

„Kráčíš [jako] smírce na zabití za všechny, nejde ti vstříc Petr, jenž řekl: *‚život za tebe položím‘* (Mt 26,35), opustil tě i Tomáš, který říkal: *‚pojďme, ať zemřeme spolu s ním‘* (J 11,16) a nikdo z nich [s tebou nezůstal], jenom ty sám jsi veden; ty, jenž jsi mne zachoval čistou, můj Syn a můj Bůh.“ Zajisté stačí, že tato slova, pronesená z pramene veliké zbožnosti, byla takto vzpomenuta, aby si každý zbožný, mající soucit s touto bolestivou Matkou, nějak zasloužil být odměněn plodem její dobrotivé lásky. Když ale bylo nutno jít k jeho samotnému umučení, a on, přibit na kříž, spatřil tu ji, svou Matku, a támhle učedníka, kterého miloval, jak stojí poblíž, aby nezanechal Matku úplně opuštěnou, dal jí namísto sebe za syna učedníka, který tam byl přítomen, se slovy: *„Ženo, hle tvůj syn!“* (J 19,26) Ó, jaká záměna! Namísto věčného a neměnného Boha přijímá pouhého porušitelného člověka, namísto vlastního jediného syna [přijímá] za syna otroka. Ó, Paní, jaké asi myšlenky se v tobě nacházely, když jsi od toho, jehož jsi nadevše milovala, slyšela, že ti nastává tak nesrovnatelná záměna? Skutečně tvou duši pronikl meč bolesti, který ti byl hořčejší než všechny bolesti jakéhokoliv tělesného utrpení. Jakákoli ukrutnost způsobená tělům mučedníků byla lehká nebo spíš žádná v porovnání s tvým utrpením, které svou nesmírností nepochybně proniklo veškerá zákoutí tvého nejdobrotivějšího srdce. A zajisté, dobrotivá Paní, neuvěřím, že bys mohla jakkoli snést ostny takového mučení a nezemřít přitom, jestliže by tě neposiloval a

stimulos tanti cruciatus, quin vitam amitteres, sustinere, nisi ipse spiritus vitae, spiritus totius consolationis, spiritus scilicet dulcissimi tui filii, pro quo moriente tantopere torquebaris, te confortaret, te consolaretur, te intus doceret non esse mortem eum absumentem, sed magis triumphum omnia ei subjicientem, quod in ipso fieri coram moribunda videbas. Mortuus est tamen, et ab oculis tuis te inspectante sepulcro reclusus. Caetera silentio premo, penitus ignorans ubi vel unde aliquid dicendum assumam ex quo luctus tui modum, o pudicissima virgo, considerandum alicui proponere queam. Siquidem cum illum, quem te virginem concepisse, virginem peperisse, et post partum virginem noveras permansisse, necnon per quem te intelligebas ab omni generatione beatam dici meruisse, videres iniquorum saevitia tam crudeli nece peremptum, tam subito tuis aspectibus abstractum, et sepulcri antro reclusum, quid ego nescio quis haberem, ubi vel unde acciperem quod in considerationem tui status animi quem gerebas eo tempore cuilibet panderem; sed acerbitas moeroris post resurrectionem ejusdem filii tui in laetitiam versa est. Et in quam qualemve laetitiam intendamus, fratres mei.

nepotěšoval sám Duch života, Duch veškeré útěchy, totiž Duch tvého nejsladšího Syna, pro jehož umírání jsi se tak soužila, a [jestliže] by tě vnitřně nepoučoval, že jeho smrt není [smrtí] stravující, ale spíše vítězstvím všechno mu podřizujícím, jak jsi to i na vlastní oči, [třebas jsouc] na pokraji smrti, viděla, že se to na něm uskutečňuje. A přece zemřel a byl ti za tvého přihlížení vzat z očí a položen do hrobu. O ostatním pomlčím, naprosto nevědouc, kde anebo odkud mám vzít slova, kterými bych [snad] něčímu rozjímání mohl přiblížit míru tvého zármutku — ó, Panno nejcudnější. Vždyť ty jsi hleděla na toho, kterého jsi jako panna počala, jako panna porodila, a po jehož porodu jsi také pannou, jak jsi dobře věděla, zůstala, a skrze něhož jsi rozuměla, že jsi si zasloužila být blahoslavena od všech pokolení; [hleděla jsi na něj] jak je zuřivostí zločinců sprovozen ze světa tolik ukrutnou smrtí, a tak náhle odňat tvým očím a položen do temného hrobu. Proto opravdu nevím..., co bych já, nevímkdo, měl..., kde či odkud bych vzal, co bych komukoli představil pro rozjímání o tom, v jakém stavu se tehdy nacházel tvůj duch. Avšak prudkost zármutku se po vzkříšení tohoto tvého Syna obrátila na radost. A všimněme si, bratři moji, na jakou a jak velikou radost.

CAPUT VI. De gaudio resurrectionis.

Supra, dum gaudii ejus exsultationem, qua replebatur in conversatione secum adhuc in carne mortali degentis istius filii sui, considerare

Kapitola 6. Radost ze vzkříšení

Když jsme se výše usilovali rozjímat o její radosti a jásotu, kterými byla naplňována, dokud s ní tento její Syn přebýval v smrtelném těle,

niteremur in ipso nostro adnisu defecimus, et eam ultra omnem humanum intellectum magnam et mirandam esse advertimus. Si ergo tam magna fuit tum, cum ipsum bene sciret paulo post moriturum, quae vel quanta putatis, fuit nunc, cum ipsum videret jam calcatis mortis legibus resurrexisse, non solum in aeternum victurum, sed et coelo et terrae omnique creaturae perenni jure dominaturum? Nolo hanc immensitatem gaudii ejus penetrare quis laboret, quoniam, quae ipsis angelis Dei est admiranda et impenetrabilis, non facile crediderim quod cuivis homini mortali possit esse penetrabilis. At si aliquis quaerit cur evangelistae non referant ipsum piissimum Dominum a morte resurgentem, huic suae dulcissimae matri, ut ejus dolores mitigaret, primo ac praecipue apparuisse, dicimus quod a quodam sapiente de hoc ipso sciscitantes audivimus. Ait ergo tanta esse scitur auctoritas narrationis evangelicae ut nihil in ea dependens, nihil inane, nihil superfluum reperiatur. Itaque si matri Domini, si dominae mundi ipse filius ejus ab inferno resurgens scriberetur, sicut alii cuilibet, apparuisse, eamque de sua resurrectione docuisse, quis non tale scriptum superfluum duceret? reginam videlicet coeli et terrae, omnisque creaturae, coaequaret illi, vel illi, quibus apparuit, viro aut mulieri. Spiritus ejus in illa plene et perfecte quiescebat, qui sibi et esse illius et facta ejus omnia luce clarius revelabat; et evangelistae scriberent tunc vel tunc illi talem ac talem semet exhibuisse. His ita paucis

nedostávalo se nám v tomto našem úsilí sil a viděli jsme, že ona je velikou a obdivuhodnou nad každý lidský rozum. Jestliže tedy byla tak velikou tehdy, když dobře věděla, že tento [její Syn] má zakrátko zemřít, jakou nebo jak velikou asi byla nyní, když už věděla, že on pošlapal zákony smrti, vstal z mrtvých a má nejen žít věčně, nýbrž také ustavičným právem panovat nebesům i zemi a celému stvoření? Nechci [říkat], kdo by se měl snažit onu nesmírnost její radosti pochopit. Vždyť ona je obdivuhodnou a nepochopitelnou i samotným Božím andělům. Těžko tedy uvěřím, že by mohla být pochopitelnou komukoliv ze smrtelných lidí. Avšak jestliže se někdo ptá, proč evangelisté nepodávají správu o tom, že se nejdobrotivější Pán při svém zmrtvýchvstání nejprve a především zjevil této své nejsladší matce, aby utěšil její bolest, říkáme to, co jsme slyšeli od jistého moudrého [člověka], když jsme se ho právě na toto dotazovali. Podle něj tedy je autorita evangelijního vypravování natolik závažná – jak je to [ostatně] známo – že se v něm nenachází nic podružného, nic zbytečného ani nadbytečného. Proto kdyby bylo napsáno, že Matce Páně, Paní světa, se – jako i komukoli jinému – zjevil její vlastní Syn povstávající z říše zesnulých a poučil ji o svém vzkříšení, kdo by taková slova nepovažoval za nadbytečná? [Tím by] přeci přirovnával Královnu nebes i země a celého stvoření k tomu anebo onomu muži či ženě, jimž se zjevil. V ní [však] plně a dokonale spočíval Duch toho, jenž jí nad světlo jasněji

alicujus forsitan inquisitioni, prout accepimus, responsis, adhuc aliquid gaudii hujus beatissimae Virginis matris speculando prae oculis constituamus, non ea spe ut modum illius nos in hac mortalitate viventes perfecte intellecturos fore opinemur, sed ut inde aliquantulum degustando qua possumus illud devotione veneremur. Sic enim inspectum et degustatum magnum in ejus amorem anhelantibus solet generare profectum. Eia, si gaudium habuit ipso filio suo secum in carne degente, si gaudium habuit eodem suo filio calcata morte ab inferis resurgente, num minori gaudio exsultavit ipso suo filio in ea carne, quam de se assumptam noverat, coram oculis suis coelos penetrante? quis hoc dixerit, imo quis gaudium ejus omnibus, quae illud praecesserunt, gaudiis non crediderit eminere? Bonae matres solent magnifice in hoc mundo exhilarari, cum vident filios suos terrenis honoribus sublimari; et ista mater, procul dubio bona, non ineffabili gaudio laetaretur, quando Filium suum unigenitum omnes coelos dominandi jure penetrare, ac in Dei Patris omnipotentis vidit concessum ascendendo pertingere? Imo quid huic gaudio unquam fuit auditum simile? quid in medium prolatum, saltem per illud aliquo modo possit mens humana in istud aciem suam dirigere? Sed et haec gaudiorum suorum magnitudo nonnihil incrementi accepit, cum, adveniente super discipulos Spiritu sancto, mox ad praedicationem illorum fidem filii sui tanta, sicut scitis, hominum multitudo suscepit. Nec

zjevoval jak své vlastní bytí, tak i všechny své činy. [Proč] by [tedy] evangelisté psali, že tehdy a tehdy se jí ukázal být takovým a takovým?

Když jsme takto stručně odpověděli na něčí případné dotazy, podle toho, jak jsme to přijali, postavme si nyní v rozjímání před oči něco z radosti této nejblaženější Panny a Matky. Ne že bychom se domnívali, že ve stavu naší smrtelnosti budeme moci míru této [radosti] plně pochopit, nýbrž abychom ji, díky takovému částečnému okušení, ctili s tou zbožností, které jsme schopni. Takto totiž [Maria] obvykle přináší veliký užitek těm, kdo vzdychají po tom, co [z její slávy] zahlédli a okusili. Jestli tedy měla radost, když s ní její syn dlel v těle, jestli měla radost i tehdy, když její syn pošlapal smrt a vstal z mrtvých, zda snad zajásala menší radostí, když tento její syn v tom těle, o němž věděla, že ho přijal z ní, před jejíma očima pronikal nebesa? Kdo by něco takového řekl? Ba co více, kdo by nevěřil, že tato radost vynikala nad všechny radosti, které jí předcházely? Dobré matky v tomto světě obvykle velice jásají, když vidí, že jsou jejich synové pozdvihováni k pozemským poctám. A tato bezpochyby dobrá Matka by nejásala nevýslovnou radostí, když viděla, že její jednorozený Syn právem vlády vystupuje nad všechna nebesa a [tímto] vystoupením dosahuje přístupu k Bohu Otci všemohoucímu? Ba, co podobného této radosti bylo kdy slyšet? Co [kdy] bylo řečeno, aby skrze to mohla lidská mysl svůj úsudek usměrnit k tomuhle [předmětu rozjímání, jímž je nesmírné štěstí Bohorodičky]? Avšak i

mirum alicui videatur quod dico gaudium ejus in credentium conversione crevisse. Ibi enim excepto gaudio quod de salute generis humani in istorum conversione concipiebat, filium suum non fuisse gratis mortuum, cum tam efficaciter operari videbat fidem mortis ejus etiam in eis qui auctores ejus exstiterant. Gaudium itaque ei erat in coelo, gaudium in terra, gaudium insuper in omni creatura. Gaudium in coelo, quia fructus ventris sui jam victor mortis et orbis in coelo regnabat, suaque victoria Deum Patrem omnipotentem glorificabat, et cuncta coelestis curiae agmina inaestimabili magnificentia laetificabat; gaudium in terra, quoniam eos, pro quorum salute matrem Dei se factam sciebat, abjecto jugo diaboli, a quo captivi tenebantur, liberos in ipsam salutem currere conspiciebat; in omni quoque creatura gaudium habuit, eo quod illam a pristina oppressione erui, atque in illum ad quem facta fuerat statum redire vidit. Postquam enim homo Deum contempsit, et ejus mandatis tumidus contraire non timuit, in nulla creatura, quam Deus ad subsidium ejus instituit, justo judicio aliquid juris amplius habere debuit. Cum igitur et in contumacia sua contra Deum omnium rerum Dominum perstitit, et tamen usum rerum in subsidium suum retorquere non destitit, Domino Deo injustitiam, et Dei creaturae violentiam intulit et oppressionem. At nunc, cum jam reconciliatus homo per mortem filii hujus beatissimae matris redit in gratiam Dei, redit etiam in jura libertatis, ad quam facta

tato velikost její radosti byla ještě rozhojněna, když při sestoupení Ducha svatého na učedníky skrze jejich kázání, jak víte, přijalo hned víru takové množství lidí. A nikomu nepřipadá divné, když říkám, že její radost při obrácení věřících vzrostla. Díky tomu totiž, kromě radosti, kterou při obrácení těchto [nových věřících] přijímala ze spásy lidského rodu, viděla také, že její Syn nezemřel nadarmo, protože jeho smrt tak účinně působí i v těch, kteří ji předtím zapříčinili. Měla tedy radost na nebi, radost na zemi a navíc i radost v celém stvoření. Radost na nebi, neboť plod jejího života již jako vítěz nad smrtí a nad celým světem kraloval v nebi a svým vítězstvím oslavoval Boha Otce všemohoucího a nezměrnou velebností potěšoval všechny zástupy nebeského chóru. Radost na zemi [měla], neboť hleděla, jak ti, pro jejichž spásu, jak věděla, se stala Matkou Boží, již odhodili ďáblovo jho, kterým byli drženi v zajetí, a svobodně běží k samotné spáse. V celém stvoření měla radost proto, že viděla, jak je vychváceno z předešlého útlaku a navrací se do toho stavu, ke kterému bylo [na počátku] stvořeno. Totiž poté, co člověk pohrdl Bohem a zbaběle se nebál jít proti jeho přikázáním, nenáleželo mu již žádné skutečné právo na jakoukoli stvořenou věc, kterou Bůh určil k jeho podpoře. A proto když ve své zatvrzelosti proti Bohu, Pánu všech věcí, setrvával, a přesto nadále nepřestával [tyto] věci ke své podpoře používat, dopouštěl se [tím člověk] bezpráví vůči Pánu Bohu a [takto vlastně] znásilňoval a utlačoval Boží stvoření. Avšak nyní, když se již člověk

fuit creatura Dei, famulandi scilicet ei pro quo se institutam esse cognovit.

skrze smrt Syna této nejblaženější Matky navrátil do Boží milosti, navrátil se také k [synovskému] právu svobody, k níž bylo Boží stvoření učiněno, proto totiž, aby sloužilo tomu, o němž poznává, že [právě] pro něj bylo zřízeno.

Haec, sacratissima domina, vidisti, haec intellexisti, haec per te tali modo impleta esse magnifice gavisa es. Ista, fratres, dicimus dulce habentes, et vos dulce habere cupientes saepe revolvere atque recolere in memoria amorem et gaudium hujus dominae, quibus jugi exundantia in Deum et de Deo jucundabatur tota illius substantia. Nihil enim utilius post Deum memoria matris Dei, nihil salutarius mediatione pii amoris quo fervebat in memoria et contemplatione filii sui, nihil jucundius sapore praetractari beati gaudii ejus, quo multipliciter pascebatur in eodem et per eumdem filium suum. Saepe quippe vidimus et audivimus plurimos hominum in suis periculis recordari nominis istius bonae Mariae, et omnis periculi malum illico evasisse. Velociorque est nonnunquam salus memorato nomine ejus quam invocato nomine Domini Jesu unici filii ejus. Et id quidem non ideo fit quod ipsa major aut potentior eo sit, nec enim ipse magnus aut potens est per eam, sed illa per ipsum. Quare ergo promptior salus in recordatione ejus quam filii sui saepe percipitur? Dicam quid sentio, filius ejus Dominus est et judex omnium, discernens merita singulorum, dum igitur ipse a quovis suo nomine invocatus non statim exaudit, profecto id justo judicio facit. Invocato autem

Tyto věci jsi, nejsvětější Paní, viděla, tyto věci jsi pochopila, a velice jsi zajásala, že byly skrze tebe tak [obdivuhodným] způsobem naplněny. Tyto věci, máme, bratři, za sladké a toužíme, abyste je také vy měli za sladké a často si v paměti připomínali a rozvažovali lásku a radost této Paní, kterými se celá její bytost v Bohu a z Boha s neustálou hojností těšila. Nic totiž není prospěšnějšího po Bohu než vzpomínka na Matku Boží; nic spasitelnějšího než rozjímání o dobrotivé lásce, kterou [ona] planula při vzpomínce na svého Syna a při rozvažování o něm. Nic nechutná líbezněji než okoušet její blaženou radost, kterou se mnohonásobně sytila v tomtéž a skrze téhož svého Syna. Častokrát jsme totiž viděli a slyšeli, jak mnozí z lidí ve svých nebezpečenstvích vzpomněli na jméno této dobrotivé Marie, a díky tomu unikli každému zhoubnému nebezpečí. A někdy se záchrana dostaví rychleji, poté co bylo vzýváno její jméno, než když bylo vzýváno jméno Pána Ježíše, jejího Syna. A toto se zajisté neděje proto, že by ona byla větší nebo mocnější než on, a ani on není veliký nebo mocný skrze ni, nýbrž ona skrze něho. Proč se tedy častokrát dostaví rychlejší záchrana při vzpomenutí jejího jména než [při vzývání] jména jejího Syna? Řeknu, jak to cítím: Její Syn je Pán a Soudce všech a hledí na zásluhy

nomine matris suae, etsi merita invocantis non merentur, merita tamen matris intercedunt ut exaudiatur. Hoc denique usus humanus quotidie probat, cum quis, proposito amici sui nomine, efficaciter ab illo aliquid impetrat quod simpliciter sua prece nequaquam impetrare valebat. Itaque si tam utilis est in subveniendo memoria nominis matris Dei, non mirum si magnae salutis afferet fructum frequens meditatio sancti amoris ejus, si plenam jucunditatem dabit dulci studio cogitata et recogitata immensitas gaudii ejus.

každého. Když tedy on sám je někým vzýván a nevyslyší ho hned, určitě to činí spravedlivým soudem. Když je však vzýváno jméno jeho Matky, pak i když zásluhy vzývajícího jsou nedostatečné, zásluhy Matky přece působí, aby byl vyslyšen. To ostatně dennodenně dosvědčuje lidská zkušenost, kdy někdo někomu připomene jméno jeho přítele, a tak od něj účinněji dosáhne věc, kterou svou obyčejnou prosbou nijak dosáhnout nemohl. A proto, jestliže je vzpomínka jména Matky Boží tak užitečnou a prospěšnou, není divu, že časté rozjímání o její svaté lásce přinese plod veliké spásy a opětovné zabývání se nesmírností její radosti [nám] dá plnou líbeznost.

CAPUT VII. De gaudio beatae Mariae in filii ascensione.

Quapropter adhuc in speculationem gaudii ejus verba vertamus, et mentes nostras ipsius dulcedine aliquantisper enutriamus. Perpendamus itaque, cum tanta gaudii magnitudo impleverit intima piissimae Dominae hujus, ex his quae jam paululum intuendo, ut potuimus, praelibavimus, utrum ei super illa adhuc aliquid gaudii adjicere potuerit, id quod revelante Spiritu sancto, remota omni ambiguitate, sciebat se decurso vitae labentis spatio in beatitudinem regni coelestis ascensuram, filium suum omnipotenti Deo Patri in sua deitate coaequalem, sicut est, indeficienti contemplatione visuram, seque post eum omni creaturae coelestium, terrestrium et infernorum

Kapitola 7. Radost blahoslavené Marie při nanebevstoupení Syna

Z tohoto důvodu obraťme ještě svá slova k rozjímání o její radosti a nasyťme své mysli [ještě] trochu její sladkostí. Uvažujme tedy: Když nitro této nejzbožnější Paní naplnila tak nesmírná radost z těch [věcí], které jsme už před chvílí – nakolik jsme byli schopni – v rozjímání částečně okusili, zdali jí [snad] mohlo nad tyto [věci] ještě něco radosti přidat to, co věděla ze zjevení Ducha svatého, které vylučovalo každou dvojznačnost, že [totiž] po uplynutí úseku pomíjivého života má vystoupit k blaženosti nebeského království a v neustávajícím nazírání vidět svého Syna, rovného všemohoucímu Bohu Otci v jeho Božství, [takového], jaký je; a že [také] sama má po něm věčným právem panovat celému stvoření

perenni jure dominaturam. At immensitatem gaudii hujus quis considerabit, qui non in ipsa consideratione penitus ab ea opprimatur? Et si causa gaudii talis ac tanta est, gaudium ipsum quale et quantum est? Sed, o bone Jesu, istius tuae dulcissimae matris piissime fili, quomodo potuisti pati ut, te in regnum tuae gloriae remeante, illam quasi orbatam in miseriis mundi relinqueres, et non eam statim tecum regnaturam assumeres? Fortassis, Domine, ne tuae coelesti curiae veniret in dubium, qui potius occurreret, tibi, videlicet Domino suo tum primo regnum tuum in assumpta carne petenti, an ipsi dominae suae in ipsum regnum jam suum materno jure effectum ascendenti. Nam ut in partes suo occursu divideretur, quatenus pars tibi et pars illi in primo adventu obsequeretur, non decere existimo, praesertim cum tua sit tua, tota quoque sit per te eadem coelestis curia sua. Prudentiori ergo et digniori consilio usus praecedere illam volebas, quatenus ei locum immortalitatis in regno tuo praeparares, ac sic comitatus tota curia tua festivius ei occurreres, eamque sublimius, sicut decebat tuam matrem, ad teipsum exaltares. Et quidem non est abs re credere ipsum his de causis matrem suam praecessisse, cum ipse idem Unigenitus hujus beatissimae Virginis promiserit suis discipulis se, si abiret, eis locum in coelesti sede praeparaturum, ac deinceps eos ad seipsum accepturum. Si ergo locus ab eo parabatur ad gloriam et honorem discipulorum, quomodo non pararetur ad honorem et gloriam Matris suae, dominae

na nebi, na zemi i v podsvětí? Kdo však uzří nesmírnost této radosti a nebude [při tom] takovým rozjímáním uchvácen? A jestliže je příčina radosti tak veliká a jedinečná, jakou a jak nesmírnou je [potom] radost sama? Jak jsi ale mohl, ó dobrotivý Ježíši, nejvlídnější Synu této tvé nejsladší Matky, strpět, abys potom, co jsi se navrátil do království své slávy, ji zanechal jakoby osiřelou v bídách [tohoto] světa, a nevzal ji [s sebou], aby s tebou hned kralovala? Snad, Pane, aby u tvého nebeského dvora nevznikla pochybnost, komu [se] má jít dříve vstříc: tobě, tedy Pánu, ujímajícímu se poprvé svého království v přijatém těle, anebo jí, své Paní vystupující již k tomuto svému království, získanému mateřským právem. Nemyslím si totiž, že by bylo vhodné, aby se při tomto uvítání [nebeský dvůr] rozdělil do dvou částí a část při tomto [vašem] prvním příchodu sloužila tobě a část jí, především když tento tvůj nebeský dvůr je tvůj a skrze tebe rovněž i celý její. Přidržel jsi se tedy rozumnějšího a vhodnějšího záměru a chtěl jsi ji předejít, abys jí ve svém království připravil místo nesmrtelnosti, a takto ji [potom] uvítal slavnostněji, doprovázen celým svým dvorem, a povýšil ji k sobě [ještě] vznešeněji, jak se slušelo na tvou Matku. A není zajisté od věci věřit, že on svou Matku předešel [právě] z těchto důvodů. Vždyť on sám, jednorozený Syn této nejblaženější Panny, přislíbil svým učedníkům, že odejde-li, připraví jim ve [svém] nebeském sídle místo, aby je pak vzal k sobě. Jestliže tedy jím bylo připravováno místo k slávě a cti

scilicet et reginae angelorum? Erat praeterea, ut mihi quidem videtur, utilis et necessaria fidei nostrae conversatio sua, post ascensionem Domini, inter apostolos ejus, quia licet ipsi per revelationem Spiritus sancti edocti fuerint omnem veritatem, incomparabiliter tamen eminentius ac manifestius ipsa, per eumdem Spiritum, ipsius veritatis profunditatem intelligebat, ac per hoc multa eis per hanc revelabantur, quae in se non solum simplici scientia, sed ipso effectu, ipso experimento didicerat de mysteriis ejusdem Domini nostri Jesu Christi. Nec dilatio suae assumptionis quoquo modo jacturam aliquam inferre valebat immensitati amoris et gaudii sui, quoniam ipsa perfectio amoris et gaudii ita illam reficiebat plenitudine sui ut hoc ipsum ei ad amoris et gaudii augmentum magnopere fieret quod se illic esse videbat, ubi Deum, quem prae cunctis amabat, magis velle sciebat. Igitur ubicunque erat, et ipsa in Deo, et Deus in ipsa jucundabatur, qua ipsa jucunditate felix, hoc prae caeteris ubique fieri cupiebat, quod sapientiae Dei potissimum placere intelligebat. Hac inaestimabili amoris et gaudii immensitate praedita fuit haec Virgo sanctissima, quandiu eam in omni mortali carne manere placuit sapientissimo Filio suo.

učedníků, jak by se nepřipravovalo ke cti a slávě jeho Matky, Paní a Královny andělů? Kromě toho, jak se mi zdá, bylo její přebývání mezi jeho apoštoly po Pánově nanebevstoupení užitečné a nutné i pro naši víru. Oni sice byli skrze zjevení Ducha svatého vyučeni veškeré pravdě, ona však skrze téhož Ducha rozuměla hloubce této pravdy nesrovnatelně vznešeněji a jasněji, a díky tomu jim byly o tajemstvích našeho Pána Ježíše Krista skrze ni zjevovány mnohé věci, kterým se ona naučila na sobě, nejen prostou vědomostí, ale přímo účinkem a vlastní zkušeností. A odložení jejího nanebevzetí ani nemohlo způsobit jakoukoli újmu na nesmírnosti její lásky a radosti. Vždyť samotná dokonalost lásky a radosti ji svou plností posilovala natolik, že se jí nejsilnějším důvodem k lásce stávalo právě to, když viděla, že se nachází tam, kde ji chce mít Bůh, jehož milovala nadevše. A proto, kdekoli byla, libovala si i ona v Bohu i Bůh v ní, a z tohoto zalíbení šťastná, především toužila, aby se všude dělo to, o čem chápala, že se to Boží moudrosti více zamlouvá. Takovou neocenitelnou láskou a nesmírnou radostí byla obdařena tato Nejsvětější Panna [po celý čas], dokud se jejímu nejmoudřejšímu Synu líbilo, aby přebývala v smrtelném těle.

CAPUT VIII. De assumptione beatae Dei genitricis Mariae.

Verum cum ipse in regnum suum eam assumere, et ei magnificentiam gloriae suae decrevisset

Kapitola 8. Nanebevzetí blahoslavené Bohorodičky

A když potom také skutečně rozhodl, aby byla přijata do jeho nebeského království a aby jí byla

ostendere, cujus, precor, dignitatis et honoris apparatibus intendebat tota curia angelorum, quibusve vocibus exsultationis et salutis resonabant numerosa tabernacula antiquorum Patrum ipsi curiae nuper associatorum? Certe crediderim omnes illius beatae patriae cives festiviori solito ac sublimiori nitore decoris ad adventum matris Domini sui praeparari, ac nova quadam et ineffabili jucunditatis gratia pro tantae rei exspectatione conjubilare. Et quid mirum? Ipse Jesus, Deus et Dominus omnium, filius hujus castissimae Virginis et dominae rerum, ipse ei sicut suae unicae matri totus festivus occurrere volebat, et aliquis de familiaribus suis se a tanti gaudii immensitate subtraheret? Utique inter homines moris scitur esse unumquemque bonum servum cujus vis praepotentis domini eo majori gaudio in amici domini sui adventu exsultare, quo ipsum dominum suum cognoverit adventantem amicum magis amare. Cum vero de adventu parentum domini sui agitur, de quorum speciali dilectione nullus ulla dubitatione tenetur, ille nimirum magis felicem se aestimat qui majori jubilo et festiviori occursu laetitiae frena relaxat. Si ergo haec ita se habent apud homines, quibus si qua bonitas inest, longe tamen supernorum civium bonitati impar est, contempletur animo, qui potest, quo gaudio, qua festivitate, quibus concentibus jubilabant omnes beatorum spirituum ordines, quando et unicam Domini sui matrem adventare, et ipsum Dominum Deum suum ei videbant omni sua gloria decoratum

ukázána velebnost jeho slávy, jakými, prosím, přípravami poct a zdvořilostí se zabýval celý chór andělů? Nebo jakými hlasy jásání a pozdravů zněly početné příbytky pradávných otců, nedávno k tomuto chóru přidružených? Určitě uvěřím, že všichni občané oné blažené vlasti se na příchod Matky svého Pána připravovali s neobvyklým leskem a nádherou a [všichni] společně plesali z očekávání tak významné události s jakousi novou a nevýslovnou elegancí a zalíbením. A není divu: sám Ježíš, Bůh a Pán všech, Syn této nejčistější Panny a Paní [všech] věcí, sám jí chtěl radostně a slavnostně vyjít vstříc jako své jediné Matce. Mohl by se tedy někdo z jeho družiny takové nesmírné radosti zdržet? Vždyť i mezi lidmi je známým zvykem, že každý dobrý služebník jakéhokoli velmi mocného pána jásá při příchodu přítele svého pána s o to větší radostí, čím více poznal, že i sám jeho pán přicházejícího přítele miluje. Když se tedy jedná o příchod rodičů jeho pána, o jejichž obzvláštní lásce nemůže nikdo pochybovat, pak není divu, že se za více šťastného považuje ten, kdo otěže radosti popouští s větším jásotem a slavnostnějším uvítáním. Jestliže se tedy věci takto mají u lidí, kteří, mají-li v sobě něco dobrého, přece se to zdaleka nevyrovná dobrotě občanů hořejší [vlasti], rozvažuj, kdo jen můžeš, ve své duši, s jakou radostí, s jakou slavnostností, s jakým sborovým zpěvem jásaly všechny chóry blažených duchů, když viděly přicházet jedinou Matku svého Pána i to, že samotný jejich Pán a Bůh jí chce jít vstříc ozdoben veškerou svou

velle occurrere. Stipatus itaque mille millibus, imo innumerabilibus angelorum agminibus Deus ipse huic piissimae Matri suae de hoc mundo migranti occurrit, eamque super omnes coelos exaltatam, cunctae secum creaturae perenni jure dominaturam in throno collocavit. O dies tanti occursus gloriosa et felix! Dies tam praeclarae exaltationis beata et celebris! Dies tam sublimis glorificationis festiva et omni saeculo admirabilis! Dies enim illa non solum te, domina, ineffabiliter sublimavit, sed coelum ipsum, quod penetrasti, necnon cuncta quae in eo sunt, nova et ineffabili gloria decoravit. Nova quidem gloria coelum decoravit, quia priorem gloriam ejus ex praesentia tui, ultra quam dici possit aut cogitari, magnificavit. Nam cum tu, domina, illuc ascendis, nova illud et praecellenti virtutum tuarum dignitate irradias, immensaque miserationum et gratiarum luce perlustras. Eadem quoque dies ascensus tui eos qui cives ejus ab initio creaturae esse meruerant, solito festiviori exsultationis gaudio induit, qui per gloriosum fecundae virginitatis tuae fructum semirutam vident civitatem suam redintegrari. Vere in tuo adventu, per quam tantum bonum meruerunt, gaudii sui magnitudo jure debuit augmentari. Terram etiam dies exaltationis tuae, o beatissima feminarum, mira gratia irrigavit, quia, dum te, quam de se et in se aliorum hominum lege progenitam cognovit, usque ad Creatoris omnium thronum exaltari cognoscit, antiquae maledictionis poenam, quam in peccato primorum suorum filiorum sese merito

slávou. Tedy sám Bůh obklopen tisíci tisíců, ba nespočetnými zástupy andělů šel vstříc této své nejdobrotivější Matce přicházející z tohoto [našeho] světa, vyvýšil ji nad všechna nebesa, aby spolu s ním ustavičným právem panovala celému tvorstvu, a posadil ji na trůn. Ó, slavný a šťastný den tohoto setkání! Blažený den tak přeslavného veřejného vyvýšení! Slavnostní den tolik vznešeného oslavení, obdivuhodný celému světu. Tento den totiž nevýslovně vyvýšil nejen tebe, Paní, ale i samotná nebesa, kterými jsi pronikla, i všechno, co je v nich, ozdobil novou a nevýslovnou slávou. Nebesa totiž ozdobil novou slávou, protože jejich prvotní slávu skrze tvou přítomnost zvelebil více, než je možno vyřknout nebo pomyslet. Vždyť když sem vystupuješ ty, Paní, ozařuješ nebe novou a jedinečnou důstojností svých ctností a osvětluješ je nesmírným světlem slitování a milostí. Tento den tvého vystoupení také ty, kteří si od počátku stvoření zasloužili být občany nebe, oděl radostí více než slavnostní, protože teď vidí, že se jejich napůl pobořená obec skrze slavný plod tvého plodného panenství znovu obnovuje. Vpravdě při tvém příchodu, skrze který se jim dostalo takového dobra, se jejich radost musela ještě zvětšit. Taktéž zemi napojil den tvého vyvýšení, ó nejblaženější z žen, obdivuhodnou milostí. Vždyť zatímco poznávala, že ty – kterou znala jako zrozenou ze sebe a v sobě podle obecného lidského zákona – jsi vyvýšena až k trůnu Stvořitele všeho, bez pochybování věřila, že skrze takovou hojnost tvého požehnání i sama

excepisse sciebat, jam per tantae benedictionis tuae abundantiam sese evadere indubitanter credebat. Quid amplius dicere possum, domina? immensitatem quippe gratiae et gloriae tuae considerare cupienti sensus deficit, lingua fatiscit. Quemadmodum enim omnia, quae in coelo sunt per glorificationem tuam inaestimabiliter decorantur, ita, per eamdem glorificationem, cuncta quae in terra subsistunt, ineffabiliter sublimantur. Singula nempe in immensae dignitatis decus profecerunt, cum per tuam beatam et integerrimam virginitatem Dominum Deum suum quem non cognoverant, agnoscere, et agnitum colere et amare meruerunt. Quam super omnes coelos ascendere ac in dextera Domini Dei sui filii tui benedicti exaltari cognoverunt, in eo etiam didicerunt se eidem Deo suo totum debere quod sunt, quando tu, quae inter illa et de illis una fuisti, tantam dignitatis eminentiam meruisti. Nihil igitur aut idolis homines, aut ullae aliae rerum species intellexerunt idolorum cultoribus se debere, ubi et singularem Auctorem sui, ex tuo castissimo utero ad restitutionem primae creationis suae progenitum, susceperunt, et te, per quam amissam dignitatem suam recuperavere, omni creaturae tam sublimiter praeponi accepere.

uniká trestu dávného zlořečení, o němž věděla, že na ni byl právem uvalen při hříchu jejích prvních dětí. Co více mohu ještě říci, Paní? [Člověku] toužícímu pohlížet na nesmírnost tvé milosti a slávy se opravdu nedostává důvtipu a jazyk se zadrhává. Jako se totiž všechno, co je v nebesích, skrze tvé oslavení nezměrně ozdobuje, tak se skrze totéž [tvé] oslavení nevýslovně pozdvihuje i všechno, co se nachází na zemi. Všechny věci totiž dospěly k nádheře nesmírné důstojnosti, když si skrze tvé blažené a nejneporušenější panenství zasloužily poznat svého Pána a Boha, jehož [dosud] neznaly, a poznaného ho uctívat a milovat. Poznaly [totiž] tebe, že vystupuješ a skrze pravici Pána a Boha, svého požehnaného Syna, jsi vyvýšena, a tím se také poučily, že i ony, tomuto svému Bohu dluží všechno, co jsou, když ty, která jsi byla mezi nimi a jedna z nich, jsi si zasloužila povýšení k tak jedinečné hodnosti. Lidé tedy porozuměli, že nic nedluží ctitelům model a že jim nic nedluží ani žádný jiný druh stvořených věcí. Přijali totiž jak svého jediného Tvůrce – narozeného k obnově jejich prvotní stvořené [podoby] z tvého přečistého lůna – tak i tebe, která jsi postavena tak vysoko nad každé [jiné] stvoření a skrze kterou opět nabyli svou ztracenou důstojnost.

CAPUT IX. Quantum profuit beata Virgo Maria naturae humanae.

Quas itaque laudes quasve gratiarum actiones, non solum humana natura, sed omnis creatura huic sanctissimae Virgini debet? Pura enim

Kapitola 9. Jak velice blahoslavená Panna Maria prospěla lidské přirozenosti

Jaké tedy chvály a díkůvzdání dluží nejen samotná lidská přirozenost, ale všechno stvoření této Nejsvětější Panně! Vždyť čistá svatost a

sanctitas et sanctissima puritas piissimi pectoris ejus, omnem omnis creaturae puritatem sive sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit ut reparatrix perditi orbis dignissime fieret. Unde quid laudis pro tam ineffabili bono ipse per eam reparatus mundus ei jure debeat cor alicujus sub mortali carne viventis aestimare nullatenus sufficit. Ne tamen aliquis eorum quae dicimus, nimis insolens autumet nos magis more indiscrete laudantium ista dicere quam rem, sicut est, considerationi fidelium quocunque modo commemorando velle praefigere, plenius ea quae humanae naturae per eam bona provenere commemorare juvat, ac sic qualiter omnes aliarum rerum formae per ipsam sint reformatae, nihilominus, prout poterimus, in medium proferre delectat. Quod ea quidem re facere placet ut prae oculis, aliquatenus deformatis singularibus beneficiis ejus, nemo relinquatur cujus consideratio immensitate promeritae laudis illius non obruatur. Nota igitur; omni saeculo loquar, et de quo ad quid provecti simus hujus dominae meritis, pro posse, edicam. Itaque natura nostra ad similitudinem Dei in principio creata fuit, quatenus indesinenter ipso Deo frueretur, et ejus gloria sine omni corruptione et mutabilitate aliquando potiretur. Hoc tam grande bonum natura statim in primis hominibus perdidit, et in hujus mundi miserias infelix et praeceps ruit, dehinc in aeternas miserias decurso vitae labentis articulo multo infelicius ruitura. Transierunt multa saecula, et

nejsvětější čistota jejího nejzbožnějšího srdce, která překračuje veškerou čistotu nebo svatost každého stvoření, si [svou] nesrovnatelnou vznešeností zasloužila, aby se stala [tou] nejdůstojnější obnovitelkou ztraceného světa. A proto srdce člověka žijícího v smrtelném těle žádným činem nestačí na to, aby hodnotilo, jakou chválu jí za toto nevýslovné dobrodiní dluží sám svět, skrze ni obnovený. A aby si někdo nedostatečně znalý těch věcí, o kterých zde mluvíme, nemyslel, že toto říkáme spíše na způsob těch, kdo jenom neurčitě chválí a nechtějí také zrakům věřících [výslovným] jmenováním představit samu věc, jakou je, bude k užitku obšírněji připomenout ta dobra, která skrze ni lidské přirozenosti vzešla. Je totiž [pro nás] potěšením přednést, nakolik zmůžeme, v jaké míře jsou skrze ni obnoveny pořádky všech ostatních [stvořených] věcí. A to chceme udělat tak, aby před [našima] očima, které jsou jaksi oslněny jejími jedinečnými dobrodiními, nezůstal nikdo, koho rozjímání nesmírnosti její zasloužené chvály neohromí. Vypovím tedy, a budu mluvit k celému světu, odkud a kam jsme byli zásluhami této Paní povzneseni. Naše přirozenost byla na počátku stvořena k obrazu Božímu, a proto také nepřetržitě požívala samotného Boha a jednou by se bez jakéhokoli porušení a proměnnosti zmocnila jeho slávy. Toto tolik veliké dobro přirozenost v prvních lidech ztratila a nešťastná se propadla do běd tohoto světa a odsud se má mnohem nešťastněji po uplynutí tohoto pomíjivého života zřítit do

damnationis istius immanitas super omnes filios hominum semper est in deterius roborata. Nec enim summi Dei sapientia ullam in massa creationis humanae viam constituit, per quam, ut disposuerat, in mundum veniens tam luctuosae perditioni subveniret, donec ad istam, de qua loquimur, Virginem ventum esset. Sed haec mox, ubi in mundum per humanae generationis lineam venit, tanta omnis boni virtute atque constantia perfecte resplenduit ut eam ipsa sapientia Dei, uti a saeculis praedestinaverat, vere dignam judicaret, per quam in hominem veniens, non modo reatum primorum hominum, sed et totius mundi peccata deleret, et diabolum suis operis inimicum cum suis elideret; nec non damna coelestis patriae, illuc hominem deducendo, redintegraret. Quis igitur ista perpendens aestimare queat qua laude digna sit, quae tantorum bonorum sola prae cunctis effici meruit mediatrix ? Liberati ergo a lege mortis qua detinebamur, resurgimus in gloriam quam in primo parente perdidimus, imo in ampliorem, quam vel ipse in se, vel nos in ipso amisimus. Qui etenim adhuc etiam in carne mortali per fidem ad amissam gratiam seu patriam tendimus, in filiationem Dei per benedictum filium benedictae matris Mariae transimus, eumdemque filium ejus nobis fratrem ipso auctore ascissimus. A morte enim resurgens nos fratres suos appellavit, et quod ad Patrem suum et Patrem nostrum, Deum suum et Deum nostrum foret ascensurus, familiari affatu nobis intimari praecepit (Joan. XX, 17). Quod igitur

věčných běd. Uplynula mnohá staletí a propastnost tohoto odsouzení se na všech synech lidských stále zvětšovala. A Moudrost Nejvyššího Boha v moři lidských stvoření neustanovila žádnou [jinou] cestu, skrze kterou by, přicházejíc do světa, vyšla na pomoc [našemu] tolik žalostnému zatracení, dokud by se nedospělo k této Panně, o níž [zde] hovoříme. Avšak ona hned, jak skrze linii lidského rození vešla do světa, zazářila takovou silou veškerého dobra a dokonalou stálostí, že ji samotná Moudrost Boží, tak jak to od věčnosti předurčila, skutečně považovala za hodnou toho, aby skrze ni přišla mezi lidi a zahladila nejen obvinění prvních lidí, ale i hříchy celého světa, a vyrazila [odsud] ďábla, nepřítele svého díla, i s jeho [posluhovači]; a taktéž napravila [onu] ztrátu nebeské vlasti tím, že do ní člověka přivede. Kdo tedy, zváží-li toto vše, dokáže posoudit, jaké chvály je hodna ta, která jediná si přede všemi zasloužila stát se Prostřednicí takových dober? Osvobozeni tedy od zákona smrti, kterým jsme byli drženi [v zajetí], povstáváme k [té] slávě, kterou jsme v prvním rodiči ztratili, ba dokonce i k [oné] větší, které se on sám vzdal a v něm jsme jí ztratili i my. A proto my, kteří dosud v smrtelném těle skrze víru směřujeme k pozbyté milosti či vlasti, přecházíme skrze požehnaného Syna požehnané Matky do Božího synovství a podle jeho vlastních slov poznáváme tohoto jejího Syna jako svého bratra. [On] totiž, vstávaje z mrtvých, nazval nás svými bratry a nařídil, aby nám důvěrným sdělením bylo oznámeno, že

tantum patrem et tantum fratrem sortiti sumus, utique beatae Mariae ascribere debemus, cujus integerrima fecunditate in tantam dignitatem surreximus; quam quidem dignitatem nostra natura nequaquam adepta fuisset, si illius fecunda virginitas Deum de sua substantia non genuisset. Cum igitur tam inaestimabili dignitatis honore, etiam in hujus mundi squaloribus degens, per piae matris Dei Mariae merita humana natura sit exaltata, vel advertat, qui potest, qua quali gloria decorabitur, cum hunc ipsum fratrem suum, omnipotenti Patri ejus coaequalem, in sua majestate regnantem acceperit, ejusque regni cohaeres existens, perpetua et incommutabili glorificatione vultui ipsius praesens astiterit? Advertat, inquam, advertat quae gloria, quod gaudium, vel quae jubilatio erit omnibus illis qui, in regnum aeternae beatitudinis assumpti, Deum Dominumque rerum omnium in suae carnis substantia sibi similem viderint, et cuncta, quae sive in coelo, sive in terra, seu in inferno subsistunt, ad nutum illius pendere, eumque fraterno affectu, imo ultra omnem fraterni amoris affectum, seipsos amare et quaecunque velle poterunt, sine mora, sine contradictione, sine defectu sibi aeternaliter subministrare. Super haec cum ipsam dominam, per quam tanta bona eis provenere, prae oculis habuerint juxta Deum, quem de suo utero Virgo Filium pepererat residentem, et jure materno coelo terraeque cum eodem suo filio praesidentem, consideremus qua exsultatione exsultabunt pro

vystupuje k Otci svému i Otci našemu, k Bohu svému i Bohu našemu (J 20,17). Že jsme tedy obdrželi takového Otce a takového Bratra, to zajisté musíme připisovat blažené Marii, jejíž neposkvrněnou plodností jsme k této hodnosti povstali. A tuto hodnost by naše přirozenost zajisté nebyla obdržela, kdyby její plodné panenství ze své podstaty nezrodilo Boha. Jestliže je tedy lidská přirozenost skrze zásluhy dobrotivé Matky Boží vyvýšena tak nezměrnou poctou důstojnosti dokonce i v trápeních tohoto světa, ať si povšimne, kdo jen může, jakou a jak nesmírnou slávou bude ozdobena, až přijme samotného tohoto svého Bratra, rovného jeho všemohoucímu Otci a kralujícího ve své velebnosti, a jsouc spoludědičkou jeho království se [tato lidská přirozenost] ocitne v přítomnosti jeho tváře v ustavičném a nezměnitelném oslavení. Ať si povšimne, říkám, ať si povšimne [kdo jen může], jakou slávu, jakou radost a jaké jásání budou mít všichni ti, kteří budou přijati do království věčné blaženosti a uvidí v podstatě svého těla, že Bůh a Pán všech věcí je jim podoben a že všechno, co se nachází v nebi nebo na zemi nebo v podsvětí, závisí na jeho pokynu a on je miluje bratrskou náklonností, ba co více, veškerým citem bratrské lásky, a že všechno, co [jen] mohli chtít, jim bezodkladně, bez protiřečení a bez [jakékoli] závady věčně slouží. Kromě toho budou mít před očima i samotnou Paní, skrze niž jim tato dobra vzešla, která bude trůnit vedle Boha, jehož jako panna ze svého lůna porodila, a mateřským právem spolu s tímto

tanta gloria ejus, quo honore sublevabuntur in tanta potentia ejus? Omnis utique creatura deferret eis honorem, non solum quia videbit naturae ipsorum consortem esse suum Creatorem, sed etiam quia dominatricem suam unam ex eis esse conspiciet factam reginam angelorum. His igitur ita consideratis, tu quicunque ex humana stirpe progenitus es, quomodo potes et quantum potes, erige aciem mentis tuae et quas grates, quas laudes, quae obsequia ei perpetuo debeas, per cujus beatam et integerrimam fecunditatem de tanto malo ad tantum bonum, ut brevi ostendimus, sis provectus, gnarus attende. Nulla te ab horum consideratione saeculi delectatio moveat, nulla cujusvis vani amoris desidia a debita laudum exhibitione retardet.

svým Synem předsedá nebesům i zemi. [Proto] rozvažujme, jakým jásáním zajásají z této její slávy a s jakou [asi] poctou se budou povznášet díky této její [nesmírné] moci. Veškeré stvoření jim zajisté vzdá čest, nejen proto, že uvidí, že jeho Stvořitel je účasten jejich přirozenosti, ale také proto, že spatří svou Vládkyni, která je jednou z nich a stala se Královnou andělů. Když tedy toto vše rozvážíš, ty, kdokoliv jsi zrozen z lidského kmene, jak jen a nakolik můžeš, napřim [pak] ostrost své mysli a uvážlivě pozoruj, jaké díky, jaké chvály a jaké služby ustavičně dlužíš té, skrze jejíž blaženou a nejčistší plodnost jsi od takového zla pozdvižen k takovému dobru, jak jsme to [právě] v krátkosti ukázali. Nechť tě od rozjímání těchto věcí neodvrací žádné světské zalíbení, nechť tě od povinného prokazování chval nezdržují žádné touhy jakékoli marné lásky.

CAPUT X. Quantum profuit omni creaturae, etiam praeter humanam.

Verum quoniam aliquantisper animadvertimus quid boni per excellentissima beatae matris Dei Mariae merita adepti sumus, paucis etiam, ut proposuimus, pro posse, quid aliarum species rerum, per eadem ejusdem merita sint adeptae, advertamus. Scio quidem superius me quaedam inde commemorasse, sed ad commendandam piis auribus tantae dominae eminentiam non videtur fore superfluum eamdem praesentare sententiam. Omnem itaque creaturam, tam coelestem quam terrestrem, ad sui Creatoris

Kapitola 10. [Panna Maria] prospěla nejen lidské přirozenosti, ale i celému stvoření

Protože jsme si zajisté [už] povšimli, kolik dobra jsme skrze vynikající zásluhy Blahoslavené Matky Boží Marie obdrželi [my lidé], věnujme podle možností několik slov také tomu, kolik skrze tyto její zásluhy obdržely podstaty ostatních [stvořených] věcí, jak jsme to už naznačili. Vím samozřejmě, že jsem už výše něco z toho sdělil, avšak zdá se, že nebude nadbytečné představit tutéž myšlenku [znovu], aby vznešenost této Paní byla zbožným uším [ještě lépe] doporučena. Nikdo moudrý určitě

laudem et gloriam institutam, nemo sanum sapiens ambigit, nemo sapiens silet. Quapropter, si aliquid ejus laudi aut gloriae, sive honori derogat in quoquam, bene intuentibus liquet quod idem ipsum caetera, suae subjectionis integritatem ei servantia, quodam exinde confusionis verbere sauciat. Nec enim ad Domini sui fidelitatem integre sese tenerent, si verecundiam sui auctoris aequanimiter et inconcussa tranquillitate tenerent. Homo igitur, qui a Deo inter caeteras creaturas sublimis naturae creatus Deum per inobedientiae suae reatum inhonoravit, omnia quae sui juris prius erant amisit; omniaque, quae sui status integritatem servaverunt, ipsa reatus sui immanitate, quantum in ipso fuit, quadam confusione vulneravit; adjecta est eis super hac confusione et alia confusio, quia huic, quem a suo Conditore per malae vitae merita exorbitare videbant, per suae conditionis legem ministerii sui obsequium nullo tempore abnegare valebant. Ingerebatur igitur operibus Dei contumeliosa quaedam oppressio, et fiebat de eis gravis et injuriosa abusio. Jus siquidem nullum in his quae Dei sunt juste deberet habere qui voluntati ejus non veretur pravis actibus contraire. In eo itaque quod lumine coeli et siderum motu in suis usibus homo retus potiebatur idem coelum et sidera ipsa magni honoris detrimenta patiebantur. Nempe illi serviebant propter quem se nequaquam instituta sciebant. Ad servitium quippe justi hominis, non injusti, qui tunc erat, condita fuerant. Hoc ipsum de aere, de terra, et

nepochybuje a nezamlčuje, že každé stvoření, jak nebeské, tak i pozemské, bylo ustanoveno k chvále a slávě svého Stvořitele. A proto jestliže něco v čemkoli ubírá na jeho chvále nebo slávě či cti, dobře vnímajícím je jasné, že to také jakýmsi bičem z toho plynoucího porušení zraňuje ostatní [stvoření], která tomu [nadále] zachovávají soudržnost své podřízenosti. [Tato nižší stvoření] by se totiž ani neporušeně nepřidržovala věrnosti svému Pánu, kdyby urážku svého Stvořitele snášela s klidem a nepohnutou spokojeností. Člověk tedy, jenž byl Bohem stvořen s vyšší přirozeností než ostatní stvoření a skrze vinu své neposlušnosti Boha zneuctil, ztratil všechna svá dosavadní práva, a všechna [ostatní stvoření], která si neporušenost svého stavu zachovala, touto nezměrností své viny – nakolik to záleželo na něm – ranil jakousi neuspořádaností. A nad tento nepořádek jim byla přidána ještě další nezřízenost, jelikož tomu, kterého viděla, že se skrze činy svého zlého života odchyluje od svého Tvůrce, nedokázala, kvůli zákonu, podle něhož byla učiněna, ani na chvíli odmítat službu své poslušnosti. A tudíž bylo Božím dílům působeno jakési urážlivé znásilnění a dělo se s nimi závažné a protiprávní zneužívání. Vždyť na ta [stvoření], která jsou Boží, by spravedlivě neměl mít žádný nárok ten, kdo se [svými] zločinnými skutky nehrozí protivit Boží vůli. Tím tedy, že se člověk, spoutaný [hříchem], zmocňoval světla nebes a pohybu hvězd, trpěla tato nebesa i samy hvězdy újmu na [své] veliké důstojnosti. Vždyť [tato Boží stvoření vlastně] sloužila někomu, pro

quae profert, de mari, et omnibus aquis ac de his quae continent dicere licet et sentire. Omnes igitur rerum formae informi quadam et contumeliosa obfuscatione tegebantur, eo quod ipsi, qui Deum suum incessanter offendebat, ministrare ac subdi sine intermissione cogebantur. Duravit autem haec in rerum substantiis injuria quousque venit in carnem illa, de qua loquimur, beata Virgo Maria. At ubi venit ipsa, et in se Filium Dei incorporavit, et pristinam dignitatem in Deo, qui nascebatur, humana natura recuperavit, nihil ultra confusionis, aut injuriam alicui rerum speciei resedit, imo libertatem primae creationis suae confestim recipere meruit. Nam ipsa, cui juxta legem suae conditionis jus libertatis maximum erat, obsequendi videlicet illi quem ad Dei imaginem conditum noverat, cum ipsum in Creatoris sui similitudinem, quam peccando in se corruperat, per bona opera redire conspexit, non mirum si deinceps obsequendo dominatui ejus, contumeliosae jugum servitutis excussit.

koho se nikterak nepoznávala být založena. Byla přeci zřízena k službě člověku spravedlivému, a ne nespravedlivému, jakým tehdy byl. Totéž lze říci a mínit o vzduchu, o zemi a o tom, co je na ní, o moři a veškerých vodách a o všem, co je v nich. Všechny podoby všech věcí byly tedy zahaleny jakýmsi beztvarým a potupným zatemněním, protože byly neustále donucovány sloužit a poddávat se tomu, kdo neústupně urážel svého Boha. Toto bezpráví na podstatách věcí tedy trvalo [tak dlouho], dokud nepřišla do těla ta, o níž [zde] mluvíme, blahoslavená Panna Maria. Avšak jakmile přišla ona a vtělila v sobě Syna Božího a lidská přirozenost v Bohu, který se narodil, znovu nabyla [svou] dávnou důstojnost, nezůstával již ve formě žádné věci žádný nepořádek, ba naopak [svět] si ihned zasloužil obdržet [zpět] svobodu svého prvotního stvoření. Vždyť ono [prvotní stvoření], které podle zákona, dle něhož bylo učiněno, mělo nejvyšší právo svobody, totiž [právo] sloužit tomu, jehož poznalo jako stvořeného k obrazu Božímu, [nyní] spatřilo, že se [člověk] skrze dobré skutky navrací k obrazu svého Stvořitele, který v sobě předtím hříchem porušil, [a proto] se od této chvíle podřízeností jeho vládě zbavilo jha zahanbující služby.

CAPUT XI. De eodem.

Alio item modo, si placet, consideremus qualiter omnis creatura ad utilitatem hominis sit creata, et quemadmodum eadem utilitas ob peccatum primi hominis quodammodo evanuerit, quove

Kapitola 11. O témže [jiným způsobem]

Pozorujme, chcete-li, také jiným způsobem, jak celé stvoření je stvořeno na užitek člověku, jak se tento [jeho] užitek kvůli hříchu prvního člověka v jakémsi ohledu vytratil, a jakým způsobem

pacto per beatam Dei matrem virginem Mariam, primam suae utilitatis dignitatem recuperaverit. Certe homo qui mentis ratione subsistens carnis fragilitate deprimitur ad hoc conditus erat ut contemplationis oculo formae sui Creatoris jugiter intenderet. Sed quia ipse Conditor ejus incircumscriptus spiritus est, et nemo unquam carnis corruptibilitate vallatus in magnitudinis ejus notitiam, vel admirandae divinitatis illius, speculationem, sicuti est, pertingere potest, proposita illi aliarum rerum existentia est, quatenus earum consideratione sublimitas ejus, quae per se nequit videri, ab ipso intellecta conspiceretur. Verum ubi post primorum hominum peccatum generationis humanae propago in desideria cordis sui prolapsa per vitia sorduit, non solum Creatoris contemplatio, sed et rerum creatarum mirificae dispositionis salutifera meditatio ab ea procul evanuit. Vides ergo quali modo in lapsu hominis ruit dignitas rerum. In consideratione enim illarum homo resurgere debuit in agnitionem Dei, et sic quasi quidam ei gradus fieri debuerunt pertingendi ad Creatorem ipsius et sui; sed haec in eis dignitas periit, quando qui ea digne uteretur nullus exstitit. Nec ullatenus, ex quo primus homo corruit, receperunt amissam eminentiam tanti boni, donec ille Agnus qui peccata mundi tolleret in persona Dei et hominis prodiit mundo per Mariam. Verum, in cognitionem Dei homine per hunc Agnum revocato, omnis etiam alia creatura in statum suae conditionis et honore proprii congenitique decoris est revocata. Hujus

skrze blahoslavenou Matku Boží Pannu Marii prvotní hodnost své užitečnosti znovu nabyl. Člověk, jenž je vybaven rozumovou myslí, ale tísněn křehkostí těla, byl zajisté [na počátku] učiněn k tomu, aby okem rozjímání usilovně hleděl na podobu svého Stvořitele. Avšak protože tento jeho Stvořitel je neomezený Duch, a [člověk], obklopen porušitelností těla, nikdy nemůže dospět k známosti jeho velikosti nebo k nahlížení jeho obdivuhodného Božství, jaké skutečně jest, byla mu předložena existence ostatních věcí, aby [tak] jejich pozorováním byla [člověkem] pochopena a nahlížena Boží vznešená vyvýšenost, jež sama o sobě nemůže být spatřena. Avšak když se po hříchu prvních lidí potomstvo lidského rodu, upadnuvší do žádostí svého srdce, skrze nepravosti znečistilo, [tehdy] mu bylo velice vzdáleno nejen nahlížení na Stvořitele, ale i spasitelné rozjímání o obdivuhodném uspořádání stvořených věcí. Vidíš tedy, jakým způsobem se při pádu člověka zhroutila i důstojnost [ostatních stvořených] věcí. Při jejich pozorování měl totiž člověk vystupovat k poznání Boha, a tak se mu měly stávat jakoby nějakým stupněm k dosažení samotného jejich i jeho Stvořitele. Avšak tato hodnost v nich přestala, když zde nebyl nikdo, kdo by jich důstojně užíval. A od té chvíle, kdy první člověk padl, ztracenou vznešenost tohoto velikého dobra v žádné míře nepřijaly, dokud světu v osobě Bohočlověka skrze Marii nevzešel onen Beránek, který snímá hříchy světa. Avšak poté, co se člověk skrze tohoto Beránka navrátil k poznávání

igitur tam magni boni effectum illi profecto censemus imputandum, per cujus virgineum uterum is venit in mundum, qui et humanam naturam in tantam, sicut diximus, dignitatis excellentiam sua sapientia revocavit, et omnem simul creaturam privilegio amissi honoris mira dispensatione redonavit. Quid ergo huic sacratissimae dominae omnis tam rationalis quam etiam irrationalis creatura jure debeat, qui valet, ex his quae paucis perstrinximus dilatato sensu advertat. Utique cuncta, quae Deus bona et utiliter fecit, in eo statu quo condita fuerunt, sicut ostendimus, esse destiterunt, et per hanc beatissimam Virginem in statum pristinum revocata sunt et restituta. Sicut ergo Deus sua potentia parando cuncta Pater est et Dominus omnium, ita beata Maria suis meritis cuncta reparando mater est et domina rerum; Deus enim est Dominus omnium, singula in sua natura propria jussione constituendo; et Maria est domina rerum, singula congenitae dignitati per illam quam meruit gratiam restituendo. Et quemadmodum Deus ex sua substantia genuit eum per quem cunctis originem dedit, ita Maria de sua carne peperit illum qui in decorem primae creationis omnium cuncta restituit. Item, sicut nulla rerum species, nisi per Dei Filium facta, subsistit, ita lex debitae damnationis neminem deserit, nisi quem ab ea filius Mariae absolvit. Quis igitur, ista recto sensu et corde sincero perpendens, plene percipere queat excellentiam dominae hujus, per quam tam ineffabili gratia, a tam aestimabili dejectione erectus est mundus?

Boha, bylo také veškeré ostatní stvoření navráceno do svého původního stavu i co do důstojnosti vlastní a vrozené krásy. A účinek tohoto velikého dobra zajisté považujeme za potřebné připočítat jí, [neboť] skrze její panenské lůno přišel na svět ten, jenž – jak jsme řekli – svou moudrostí navrátil lidskou přirozenost k oné vznešené hodnosti a zároveň veškeré stvoření obdivuhodným uspořádáním znovu obdařil výsadou ztracené důstojnosti. Kdo tedy může, ať si z toho, co jsme v stručnosti řekli, [svým] vzdělaným umem povšimne, co [všechno] této Nejsvětější Paní právem dluží každé rozumné i nerozumné stvoření. Vždyť všechny věci, které Bůh učinil dobré a užitečné, přestaly se nacházet v tom stavu, v jakém byly udělány, jak jsme [to už] ukázali, a skrze tuto přeblahoslavenou Pannu byly obnoveny a navráceny k původnímu stavu. Jako tedy je Bůh svou mocí, tím že všechno tvoří, Otcem a Pánem všech věcí, tak i blahoslavená Panna, tím že svými zásluhami všechno obnovuje je Matkou a Paní všech věcí. Bůh je totiž Pánem všech věcí, protože každou věc vlastním příkazem ustanovuje v její přirozenosti, a Maria je Paní [všech] věcí, protože skrze tu milost, které se jí dostalo, každou [z nich] navrací její vrozené důstojnosti. A jako Bůh zrodil ze své podstaty toho, skrze nějž dal původ všemu, tak i Maria porodila ze svého těla toho, jenž všechno obnovil do krásy prvotního stvoření každé [věci]. A stejně jako žádná podoba věcí neexistuje jinak než učiněná skrze Syna Božího, tak také zákon zaslouženého odsouzení nepomíjí nikoho, kromě

Quis, inquam, tam miram, et omni prorsus rei praeter hanc inauditam gratiam hujus mulieris oculo mentis aspiciens, non obstupescat, et non modo elinguis, verum etiam a tantae rei comprehensione prorsus immunis fiat?

toho, koho od něj osvobodí Syn Mariin. Kdo tedy, když bude tyto věci se správným úsudkem a upřímným srdcem rozvažovat, dokáže plně pochopit vznešenost této Paní, skrze niž byl svět tak nevýslovnou milostí povznesen od tak hrozného zatracení? Kdo, bude-li pohlížet okem své mysli na tak obdivuhodnou a nad každou jinou věc neslýchanou milost této Ženy, neustrne a nestane se nejenom nevýřečným, nýbrž také naprosto neschopným pochopit toto nesmírné tajemství?

CAPUT XII. Oratio ad beatissimam Virginem Mariam.

Quapropter ea quae nobis sunt impenetrabilia intermittentes, precibus impetrare nitamur ut, quod intellectu capere nequimus, salutari saltem affectu obtinere mereamur. Rogamus ergo te, domina, per ipsam gratiam qua te pius et omnipotens Deus sic exaltavit, et omnia tibi secum possibilia esse donavit, quatenus id apud ipsum nobis obtineas, ut plenitudo gratiae quam meruisti in nobis sic operetur quo participium beati praemii ejus nobis misericorditer quandoque donetur. Ad hoc quippe Deus noster per te factus est frater noster ut, quemadmodum ipse dignatus est consors fieri nostrae humanitatis, sic nos mereamur consortes fieri suae divinitatis. Intende ergo, domina piissima, ut nobis ad effectum proveniat, propter quod Deus noster ex tuo castissimo utero factus homo inter homines venit, nec sis, quaesumus, exoratu difficilis, quia procul dubio idem benignissimus

Kapitola 12. Modlitba k přeblahoslavené Panně Marii

Proto zanechme věcí nám nepochopitelných a usilujme dosáhnout prosbami, abychom si to, co nedokážeme uchopit rozumem, zasloužili obdržet alespoň v spasitelném pohnutí. Prosíme Tě tedy, Paní, skrze tu milost, kterou Tě dobrotivý a všemohoucí Bůh tolik vyvýšil a daroval Ti, že je Ti spolu s ním všechno možné; [prosíme Tě], abys u něj pro nás získala, aby [ta] plnost milosti, které se Ti dostalo, v nás působila tak, že by nám jednou milosrdně daroval i účast na své blažené odměně. Proto se náš Bůh skrze Tebe stal naším bratrem, abychom se i my, tak jako se on sám ráčil stát účastníkem našeho lidství, mohli stát účastníky jeho Božství. Proto tedy, nejlaskavější Paní, dbej, aby nám přineslo užitek to, kvůli čemu se náš Bůh stal člověkem z Tvého nejčistšího lůna a přišel mezi lidi. A nebuď, prosíme, nesnadno přístupná našim prosbám, neboť sám Tvůj nejdobrotivější Syn bude bezpochyby

filius tuus erit ad concedendum quidquid voles promptus et exaudibilis. Tantummodo itaque velis salutem nostram, et vere nequaquam salvi esse non poterimus. Quid igitur stringet larga misericordiae tuae viscera, domina, contra nos, ut nolis salvari nos ? Certe Deus noster (teste Propheta) misericordia nostra est (Psal. LVIII, 18), et tu ejusdem Domini nostri absque dubio vera mater es. Si tu ergo, quae Dei mater es, et ea re vera misericordiae mater denegas nobis effectum misericordiae, cujus tam mirabiliter facta es mater, quid faciemus, cum idem filius tuus advenerit cunctos aequo judicaturus judicio? Siquidem licet ipse filius tuus sit per te factus frater noster, utique tamen ubi voluntatem tuam sic videlicet dulcissimae matris magis porrectam adverterit, illuc, servata aequitatis ratione, a qua te nullatenus discrepare velle videbit, et judicii sui sententiam, sive ad misericordiam inflectendo, seu ad justitiam intendendo, promulgabit. Subveni ergo nobis, domina, et non considerata peccatorum nostrorum multitudine, velle tuum ad miserendum nobis inflecte. Cogita, quaeso, et recogita apud te quia non ad damnandum, sed ad salvandum peccatorem Conditor noster ex te factus est homo. Cur itaque non juvabis nos peccatores, quando propter nos in tantam celsitudinem es elevata ut te dominam habeat et veneretur omnis pariter creatura? An ideo utrum pereamus, amplius non curabis, quia quidquid de nobis miseris ultra eveniat, gloriae tuae jactura nulla inde perveniet? Et hoc quidem

pohotový a ochotný vyslyšet Tě a udělit Ti, oč požádáš. A proto: jenom požádej o naši spásu, a zajisté žádným způsobem nebudeme moci nebýt spaseni. Co tedy sevře Tvé tolik milosrdné nitro, Paní, proti nám, aby sis nepřála naši spásu? Náš Bůh je zajisté, jak svědčí prorok, naše milosrdenství (Ž 58,18), a Ty jsi nepochybně pravá Matka tohoto našeho Pána. Jestliže tedy Ty, která jsi Matkou Boží, a tím pádem skutečně Matkou milosrdenství, nám odmítneš účinek milosrdenství, jehož jsi byla tak obdivuhodně učiněna Matkou, co uděláme [my], až tento Tvůj Syn přijde, aby všechny soudil spravedlivým soudem? Vždyť ačkoliv je tento Tvůj Syn skrze Tebe učiněn naším bratrem, nicméně, kam si všimne, že se více přiklání Tvá vůle – jsi přece jeho nejsladší Matkou – tam [se nakloní i on] a, aby zachoval rovnost úsudku, od kterého Tě nikterak nebude chtít vidět se odchylovat, vyhlásí také výrok svého soudu buďto s přikloněním se k milosrdenství anebo s ohledem na spravedlnost. Přispěj nám tedy [na pomoc], Paní; nehleď na množství našich hříchů a nakloň svou vůli k slitování s námi. Pomysli, prosím, a rozpomeň se, že náš Tvůrce byl z Tebe učiněn člověkem ne k zahubení, ale k spáse hříšníka. Proč tedy nepomůžeš nám hříšným, když jsi byla k takové vysokosti pozdvižena kvůli nám, aby tě mělo za Paní a svorně ctilo každé stvoření? Zdali se tedy už nebudeš starat, jestli nezahyneme, protože cokoli by se s námi bídnými přihodilo, Tvé slávě to žádnou újmu nezpůsobí? To by se snad, dobrá Paní, mohlo nějakým způsobem říci,

fortassis aliquo modo, bona domina, dici posset, si pro tui solius exaltatione et salute mater Dei facta fuisses, si utique Deus, qui hominem assumpsit ex tua castissima carne, hoc fecit pro tua et nostra communi salute. Si ergo, quae plena salute es potita, non intendis ut eadem salus pro modulo nostro etiam ad nos usque pertingat, jam tuorum sufficiens commodorum, nostrorum negligens esse videberis, et quae pro totius mundi salvatione meruisti fieri mater Altissimi, eum nos proposueris, quos obvolvit finis saeculi, quid, quaeso, proderit nobis tua gloriosa et felix exaltatio, et quam inde habemus, dulcis et affectuosa exsultatio? Ut ergo filium tuum totius mundi Salvatorem, et te ejus reconciliatricem esse veraciter sentiamus, eo nos propensiori studio juva, precamur, et fove, quo in faecibus mundi natos et alitos potiori levamine prospicis indigere. Ab initio denique renovationis humanae, omnibus sub tuum praesidium confugientibus hucusque succurristi, et idcirco prae omni creatura, omni laude dignissima dici et esse meruisti. Eia, succurre nobis, oramus, ut laus, quam per tot saecula digne possedisti, continua tibi duret in gratia ipsa qua mundo perdito subvenisti. Tibi ergo nos commendamus, tu procura ne pereamus, effice potius ut salus nostra de die in diem multiplicetur, et filio tuo Domino nostro Jesu Christo vita nostra jugi devotione famuletur. Qui cum Deo Patre, et Spiritu sancto vivit, dominatur et regnat per infinita saecula Deus.

kdybys byla učiněna Matkou Boha jen pro své vlastní vyvýšení a spásu. Avšak Bůh, jenž z Tvého přečistého těla přijal člověka, toto učinil pro Tvou i naší společnou spásu. Jestliže tedy Ty, která jsi obdržela plnost spásy, nedbáš, aby tato spása podle naší míry došla až k nám, spokojujíc se jen s vlastním užitkem, a bude se zdát, že o náš [užitek] se nestaráš; a Ty, která jsi si zasloužila stát se Matkou Nejvyššího, nás ponecháš jemu jako ty, které obklopuje konec světa, co, prosím, nám [pak] prospěje Tvé slavné a šťastné vyvýšení, a jaký [užitek] z toho máme; [ó Ty] sladké a citů plné jásání? Abychom tedy skutečně cítili, že Tvůj Syn je Spasitelem celého světa, a Ty jsi jeho smiřovatelkou, pomáhej nám, prosíme, a opatruj nás s o to větším úsilím, protože předvídáš, že když jsme se narodili a vyrůstali ve špíně tohoto světa, potřebujeme silnější povzbuzení. Ostatně od počátku obnovy lidstva jsi až dosud všem pod Tvou ochranu se utíkajícím přispěla na pomoc, a z toho důvodu jsi si zasloužila být nazývána a skutečně být nad každé stvoření každé chvály nejhodnější. A proto, přispěj nám na pomoc, prosíme, aby chvála, kterou jsi po tolik věků právem požívala, Ti byla [vzdávána] bez přestání skrze tu milost, skrze níž jsi přišla na pomoc ztracenému světu. Tobě se tedy svěřujeme, Ty dbej, abychom nezahynuli, ba více, působ [tak], aby se naše spása den ze dne rozhojňovala a náš život aby s horlivou zbožností sloužil Tvému Synu a našemu Pánu Ježíši Kristu. On s Bohem Otcem a

Duchem svatým žije, vládne a kraluje na nekonečné věky, Bůh.